RNI NO. MAHMAR/2020/84035

BAHUJAN SAURABHA

बहुजन सौरभ

रविवार २० जुलै २०२५ | वर्ष : ५ | अंक : १२३ | दैनिक | किंमत : ₹५/-

Sunday 20 July 2025 | Year : 5 | Issue : 123 | Daily | Rate: Rs. 5/-

Sachin Sir's English Speaking
Its 100% guaranteed course
सबसे आसान तरीकेसे अंग्रेजी बोलना सिखानेके लियेही हम जाने जाते है।
9028851719

उपलब्ध आहे!
मिस्त्री, टाइल्स फिटर, पेंटर, कारपेंटर, प्लंबर इत्यादीसाठी खालील नंबर वर संपर्क करावा.
संपर्क मो. 8482839451

ते 42 देशांमध्ये गेले पण मणिपूरला पोहोचले नाहीत : मल्लिकार्जुन खरगे

नवी दिल्ली : काँग्रेस अध्यक्ष मल्लिकार्जुन खरगे यांनी शनिवारी प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदींवर हल्लाबोल केला. ते म्हणाले की, प्रधानमंत्री मोदींनी 42 देशांना भेट दिली, पण मणिपूरला भेट दिली नाही. खरगे यांनी रॉबर्ट वाड्रा यांच्यावरील ईडीच्या कारवाईवरून केंद्र सरकारलाही घेरले. म्हैसूरमधील एका कार्यक्रमादरम्यान काँग्रेस अध्यक्ष मल्लिकार्जुन खरगे म्हणाले की, देशातील जनता भाजप आणि आर.एस.एस.ला संविधान बदलू देणार नाही. काँग्रेस पक्षात लोक काम करतात, तर मोदींच्या भाजपमध्ये लोक फक्त बोलतात. ते म्हणाले की, ईडीने रॉबर्ट वाड्रा यांच्याविरुद्ध आरोपपत्र दाखल करणे हा केवळ त्यांचे आणि गांधी कुटुंबाचे नाव कलंकित करण्याचा प्रयत्न आहे. केंद्र सरकार काँग्रेस पक्षाला लक्ष्य करत आहे. खरगे म्हणाले की वाड्रा यांच्यासोबत जे काही केले गेले आहे ते एका व्यक्तीवर सूड घेण्यासाठी आणि एका पक्षाला लक्ष्य करण्यासाठी केले जात आहे. हे सर्व वाड्रा आणि गांधी कुंटुबाला बदनाम करण्याच्या प्रयत्नाचा भाग म्हणून केले जात आहे. ते यात कधीही यशस्वी होणार नाहीत. न्यायालये आहेत. वाड्रा यांना दिलेला त्रास योग्य नाही. आम्ही सर्वजण त्यांच्या चांगल्या कामाचे समर्थन करतो. काँग्रेस जमीन जिहादला पाठिंबा देत असल्याच्या आरोपावर खरगे म्हणाले, 'मला जमीन जिहाद म्हणजे काय हे माहित नाही? जर त्यांना माझ्या विरुद्ध काही कारवाई करायची असेल तर स्वागत आहे, त्यांना ते करू द्या. जेव्हा-जेव्हा ते कारवाई करतील तेव्हा मी त्याला उत्तर देईन.'

रॉबर्ट वाड्रा यांच्यावर कारवाई का करण्यात आली?

जमिनीच्या व्यवहारात मनी लाँड्रिंग केल्याच्या आरोपाखाली सक्तवसुली संचालनालयाने (ईडी) खासदार प्रियांका गांधी यांचे पती रॉबर्ट वाड्रा यांच्याविरुद्ध आरोपपत्र दाखल केले आहे. या प्रकरणात, केंद्रीय एजन्सीने वाड्रा यांच्या कंपनी स्काय लाईट हॉस्पिटॅलिटीच्या 37.64 कोटी रुपयांच्या 43 स्थावर मालमत्ता जप्त केल्या आहेत. ओंकारेश्वर प्रॉपर्टीजकडून वाड्रा यांच्या कंपनीला विकल्यानंतर दुसऱ्याच दिवशी मानेसर-शिकोहपूरमधील जमिनीचे उत्परिवर्तन करण्यात आल्याचा आरोप आहे. इतकेच नाही तर ही जमीन वाड्रा यांच्या कंपनीला दुसऱ्याच दिवशी हस्तांतरित करण्यात आली. तर सहसा या प्रक्रियेला तीन महिने लागतात.

2 मुख्यमंत्र्यांना अटक करून चर्चेत आलेले ईडीमधील दिग्गज अधिकाऱ्याचा राजीनामा?

नवी दिल्ली : अंमलबजावणी संचालनालयात (ED) काम करतांना दोन मुख्यमंत्र्यांना अटक करून चर्चेत आलेले दिग्गज अधिकारी कपिल राज यांनी राजीनामा दिला आहे. सुमारे 16 वर्षे सरकारमध्ये काम केल्यानंतर 45 वर्षीय रतीय महसूल सेवा (आयआरएस) अधिकारी कपिल राज यांनी राजीनामा दिला.

2009 च्या बॅचचे आयआरएस अधिकारी कपिल राज यांनी वैयक्तिक कारणांमुळे राजीनामा देण्याचा निर्णय घेतला. त्यांनी अंमलबजावणी संचालनालयात (ईडी) आठ वर्षे सेवा बजावली. या काळात त्यांनी मनी लाँड्रिंग प्रकरणात दोन मुख्यमंत्र्यांनाही अटक केली. कपिल राज यांनी नीरव मोदी आणि मेहल चोक्सी सारख्या प्रकरणांची चौकशी देखील केली होती. कपिल राज यांनी 17 जुलैपासून भारतीय महसूल सेवा (सीमाशुल्क आणि अप्रत्यक्ष कर) पदाचा राजीनामा दिला. त्यांचा राजीनामा 17 जुलैपासून स्वीकारला गेला असं त्यानंतर अर्थ मंत्रालयाने सांगितले. भारताच्या राष्ट्रपतींनी 17 जुलैपासून भारतीय महसूल सेवा (सीमाशुल्क आणि अप्रत्यक्ष कर) पदाचा राजीनामा स्वीकारला आहे असं आदेशात म्हटले आहे. 60 वर्षांच्या निवृत्तीचे वय लक्षात घेता कपिल राज यांची सेवा अजून सुमारे 15 वर्षे शिल्लक होती. तरीही कपिल राज यांनी वैयक्तिक कारणांमुळे राजीनामा दिला. कपिल राज हे ईडीचे माजी अधिकारी आहेत. त्यांनी दोन मुख्यमंत्र्यांना अटक केली होती त्यामुळे प्रसिद्धी झोतात आले होते. कपिल राज यांनी मनी लाँड्रिंग विरोधी कायद्यांतर्गत या मुख्यमंत्र्यांना अटक केली होती.

कपिल राज यांनी सुमारे आठ वर्षे अंमलबजावणी संचालनालयात काम केले. अलीकडेच त्यांनी संघीय मनी लाँड्रिंग विरोधी संस्थेत त्यांचा प्रतिनियुक्तीचा कार्यकाळ पूर्ण केला. राजीनामा देण्यापूर्वी ते दिल्लीतील जीएसटी इंटेलिजेंस विंगमध्ये अतिरिक्त आयुक्त म्हणून नियुक्त होते. कपिल राज याना सुमार आठ वर्ष अमलबजावणी संचालनालयात काम केले. अलीकडेच त्यांनी संघीय मनी लाँड्रिंग विरोधी संस्थेत त्यांचा प्रतिनियुक्तीचा कार्यकाळ पूर्ण केला. राजीनामा देण्यापूर्वी ते दिल्लीतील जीएसटी इंटेलिजेंस विंगमध्ये अतिरिक्त आयुक्त म्हणून नियुक्त होते. इलेक्ट्रॉनिक्समध्ये बीटेक पदवी असलेले कपिल राज हे मूळचे उत्तर प्रदेशातील सहारनपूर जिल्ह्यातील आहेत. गेल्या वर्षी जानेवारीमध्ये झारखंडचे मुख्यमंत्री हेमंत सोरेन यांच्या अटकेचे त्यांनी नेतृत्व केले होते. हेमंत सोरेन यांना कथित जमीन घोटाळ्याप्रकरणी अटक करण्यात आली होती. पीटीआयच्या वृत्तानुसार, हेमंत सोरेन यांनी राजभवन येथे राज्यपालांची भेट घेतली आणि ईडीने ताब्यात घेण्यापूर्वी त्यांनी आपल्या पदाचा राजीनामा दिला. कपिल राज त्या बैठकीला उपस्थित होते, त्यानंतर लगेचच त्यांच्या पथकाने सोरेन यांना ताब्यात घेतले. पीटीआयच्या वृत्तानुसार, हेमंत सोरेन यांनी राजभवन येथे राज्यपालांची भेट घेतली आणि ईडीने ताब्यात घेण्यापूर्वी त्यांनी आपल्या पदाचा राजीनामा दिला. कपिल राज त्या बैठकीला उपस्थित होते, त्यानंतर लगेचच त्यांच्या पथकाने सोरेन यांना ताब्यात घेतले. यानंतर मार्चमध्ये कपिल राज दिल्लीचे तत्कालीन मुख्यमंत्री अरविंद केजरीवाल यांच्या घरी पोहोचले. ईडीने केजरीवाल यांच्या अधिकृत बंगल्यावर छापे टाकले होते. 21 मार्च रोजी केजरीवाल यांना अटक करण्यात आली. केजरीवाल यांना अटक मेमो देण्यात आला तेव्हा कपिल राज उपस्थित होते. यानंतर मार्चमध्ये कपिल राज दिल्लीचे तत्कालीन मुख्यमंत्री अरविंद केजरीवाल यांच्या घरी पोहोचले. ईडीने केजरीवाल यांच्या अधिकृत बंगल्यावर छापे टाकले होते. 21 मार्च रोजी

केजरीवाल यांना अटक करण्यात आली. केजरीवाल यांना अटक मेमो देण्यात आला तेव्हा कपिल राज उपस्थित होते. कपिल राज या हाय-प्रोफाइल राजकीय आरोपींसाठी प्रश्नांची यादी बनवत असत. तपास जवळून पाहण्यासाठी ते अनेक वेळा सर्च होणाऱ्या ठिकाणी जात असत. यामुळे त्यांच्या टीमचे मनोबल वाढत होते. कपिल राज याना सुमार आठ वर्ष अमलबजावणी संचालनालयात काम केले. अलीकडेच त्यांनी संघीय मनी लाँड्रिंग विरोधी संस्थेत त्यांचा प्रतिनियुक्तीचा कार्यकाळ पूर्ण केला. राजीनामा देण्यापूर्वी ते दिल्लीतील जीएसटी इंटेलिजेंस विंगमध्ये अतिरिक्त आयुक्त म्हणून नियुक्त होते. इलेक्ट्रॉनिक्समध्ये बीटेक पदवी असलेले कपिल राज हे मूळचे उत्तर प्रदेशातील सहारनपूर जिल्ह्यातील आहेत. गेल्या वर्षी जानेवारीमध्ये झारखंडचे मुख्यमंत्री हेमंत सोरेन यांच्या अटकेचे त्यांनी नेतृत्व केले होते. हेमंत सोरेन यांना कथित जमीन घोटाळ्याप्रकरणी अटक करण्यात आली होती. यापूर्वी मुंबईत पोस्टिंग असतांना कपिल राज यांनी नीरव मोदी आणि मेहुल चोक्सी सारख्या हिरे व्यापाऱ्यांविरुद्ध मनी लाँड्रिंग प्रकरणांची चौकशी केली होती. याशिवाय त्यांनी डीएचएफएल आणि इक्बाल मिर्चीशी संबंधित प्रकरणांचीही चौकशी केली. डीएचएफएल ही एक आर्थिक कंपनी होती. इक्बाल मिर्ची हा एक गँगस्टर होता.

रस्ते अपघातात मृत्युमुखी पडलेल्या व्यक्तीच्या कुटुंबाला 39.3 लाख रुपये

मुंबई : महाराष्ट्रातील ठाणे येथे रस्ते अपघातात मृत्युमुखी पडलेल्या नगरपालिका कर्मचाऱ्याच्या कुटुंबाला 39.3 लाख रुपयांची भरपाई मिळणार आहे. मृताच्या कुटुंबाच्या अपीलावर, मोटर अपघात दावे न्यायाधिकरणाने (MACT) विमा कंपनी आणि टेम्पो चालकाला दोषी ठरवले आणि त्यांना भरपाई देण्याचे आदेश दिले. हा अपघात 2018 मध्ये घडला.

ठाणे महानगरपालिकेतील 38 वर्षीय स्वच्छता कर्मचारी सुनील तुकाराम दळवी यांचा 27 डिसेंबर 2018 रोजी एका रस्ते अपघातात मृत्यू झाला. एका भरधाव टेम्पोने सुनीलच्या मोटारसायकलला धडक दिली. सुनीलच्या कुटुंबाने मोटर वाहन कायद्याच्या कलम 166 अंतर्गत भरपाईची मागणी करत दावा दाखल केला. विमा कंपनीचा युक्तिवाद अपघाताच्या वेळी दळवी यांनी हेल्मेट घातले नव्हते हा दावा फेटाळण्यासाठी विमा कंपनीने युक्तिवाद केला. टेम्पो चालकाकडे वैध परवाना नव्हता आणि वाहनासाठी योग्य कागदपत्रे नव्हती.

अपघाताच्या वेळी वाहनाकडे वैध परवाना आणि फिटनेस प्रमाणपत्र असल्याचे न्यायाधिकरणाला आढळले, परंतु चालकाकडे वैध ड्रायव्हिंग लायसन्स नव्हते. न्यायाधिकरणाने असा निष्कर्ष काढला की हा अपघात पूर्णपणे टेम्पो चालकाच्या निष्काळजी-पणामुळे आणि बेदरकारपणे वाहन चालवण्यामुळे झाला.

न्यायाधिकरणाचे निर्देश

न्यायाधिकरणाने विमा कंपनी बजाज अलायन्झ जनरल इन्शुरन्स कंपनी लिमिटेडला याचिकेच्या तारखेपासून वसूल होईपर्यंत 9 टक्के वार्षिक व्याजासह विमा कंपनीला संयुक्तपणे आणि स्वतंत्रपणे 39.32 लाख रुपये देण्याचे आदेश दिले आणि विमा अटींचे उल्लंघन केल्यामुळे अपघात झालेल्या शानिल टेप्पोच्या मालकाकडून ही रक्कम वसूल

भाषेवरून राजकारण तीव्र

कोलकत्ता : पश्चिम बंगालच्या मुख्यमंत्री ममता बॅनर्जी यांनी पुन्हा एकदा आसामच्या भाजप सरकारवर निशाणा साधला आहे. आसाममधील बंगाली भाषिक लोकांना धमकावले जात आहे आणि त्यांची मातृभाषा, धर्म आणि ओळख लक्ष्य केली जात आहे, असा आरोप ममता यांनी केला आहे. याला असंवैधानिक आणि भेदभावपूर्ण म्हणत त्या म्हणाल्या की, भाजपची ही वृत्ती देशाचे विभाजन करणार आहे आणि आता ती आपली मर्यादा ओलांडली आहे. शनिवारी वरील एका पोस्टमध्ये ममता बॅनर्जी म्हणाल्या की बंगाली ही देशातील दुसऱ्या क्रमांकाची सर्वाधिक बोली जाणारी भाषा आहे आणि ती आसाममध्येही दुसऱ्या क्रमांकाची सर्वात सामान्य भाषा आहे. अशा परिस्थितीत, ज्या नागरिकांना मातृभाषा बंगाली आहे आणि जे सर्व धर्म आणि भाषांचा आदर करत शांततेत जगू इच्छितात त्यांना धमकावणे हे संविधान आणि लोकशाहीच्या विरोधात आहे. भाजपचे भाषा आणि ओळखीचे राजकारण ममता बॅनर्जी यांनी आरोप केला की भाजप सरकार आसाममध्ये भाषा आणि धार्मिक ओळखीचा राजकीय शस्त्र म्हणून वापर करत आहे. त्या म्हणाल्या की बंगाली भाषिक लोकांना 'बेकायदेशीर बांगलादेशी' किंवा 'रोहिंग्या' असे संबोधून त्यांना सामाजिकदृष्ट्या वेगळे केले जात आहे. ममता यांनी याला 'विभाजनाचे राजकारण' असे संबोधले आणि आसाममधील लोक आता या वृत्तीविरुद्ध उभे आहेत.

पंजाबमधील 22 व्यसनमुक्ती केंद्रांच्या नावाखाली बीएनएक्स औषधांची खरेदी

नवी दिल्ली : पंजाबमधील 22 खाजगी व्यसनमुक्ती केंद्रांद्वारे बीएनएक्स (बुप्रेनॉर्फिन/नालॅक्सोन) औषधांच्या बेकायदेशीर विक्रीच्या मनी लाँड्रिंग चौकशीच्या संदर्भात, जालंधर येथील अंमलबजावणी संचालनालयाने 18 जुलै रोजी चंदीगड, लुधियाना, बर्नाला आणि मुंबई येथील चार ठिकाणी मनी लाँड्रिंग प्रतिबंधक कायदा (पीएमएलए), 2002 च्या तरतुदींनुसार छापे टाकले. ही औषधे ड्रग्ज व्यसनींच्या पुनर्वसनासाठी वापरली जातात परंतु त्यांचा गैरवापर मादक पदार्थांच्या गैरवापरासाठी देखील केला जातो. पंजाबमधील 22 व्यसनमुक्ती केंद्रांच्या नावाखाली बीएनएक्स औषधे मिळवून आणि बेकायदेशीरपणे विकून मोठ्या प्रमाणात 'गुन्ह्यातून मिळणारे उत्पन्न' मिळवले गेले. ईडीच्या म्हणण्यानुसार, अमित बंसल, रुसन फार्मा लिमिटेड आणि औषध निरीक्षक रूप प्रीत कौर यांच्या मालकीच्या कार्यालये आणि निवासी जागेवर छापा टाकण्यात आला. एनडीपीएस कायदा 1985 आणि भ्रष्टाचार प्रतिबंधक कायदा 1988 च्या कलमांखाली पंजाब पोलिसांनी नोंदवलेल्या विविध एफ.आय.आर.च्या आधारे ईडीने मनी लाँड्रिंगचा तपास सुरू केला होता. ईडीच्या तपासात असे दिसून आले की अमित बंसल त्याच्या 22 व्यसनमुक्ती केंद्रांच्या नावाखाली बी.एन.एक्स. औषधे खरेदी करत होता. त्यानंतर तो बी.एन.एक्स. औषधे बेकायदेशीरपणे विकत होता. यामुळे त्याला गुन्ह्यातून मोठ्या प्रमाणात उत्पन्न (पीओसी) मिळत होते. तपासात असे दिसून आले आहे की बेकायदेशीर विक्रीमुळे निर्माण झालेल्या औषधांच्या तुटवड्याला खरेदी परतावा म्हणून दाखवण्यात आले होते. अशा प्रकारे मिळालेला पीओसी बँक खात्यांद्वारे अनेक स्थावर मालमत्ता खरेदी करण्यासाठी वापरला गेला. शोध दरम्यान, ईडीने ड्रग्ज स्टॉक रजिस्टर, अनेक मालमत्ता खरेदी करार आणि इतर संबंधित पुरावे यासह अनेक गुन्हेगारी नोंदी जप्त केल्या आहेत. आर्थिक सुगावा स्थापित करण्यासाठी आणि संबंधित संस्थांच्या कार्यपद्धती उघड करण्यासाठी हे महत्त्वपूर्ण आहेत.

गाझामधील अन्न वितरण केंद्रावर गोळीबार, 50 पॅलेस्टिनी ठार

नवी दिल्ली : शनिवारी गाझा पट्टीच्या दक्षिण भागात 50 हून अधिक पॅलेस्टिनी ठार झाले. स्थानिक अधिकाऱ्यांच्या म्हणण्यानुसार, हे सर्वजण अन्नाचे पॅकेट घेण्यासाठी जात होते. रुग्णालयातील अधिकाऱ्यांच्या म्हणण्यानुसार, इस्रायली सैन्याने गर्दीवर गोळ्या झाडल्या, ज्यामध्ये अनेक लोक जखमी झाले. मिळालेल्या माहितीनुसार, हे सर्व पॅलेस्टिनी गाझा ह्युमॅनिटेरियन फाउंडेशन (GHF) नावाच्या संस्थेद्वारे चालवल्या जाणाऱ्या अन्न वितरण केंद्रांकडे जात होते. ही संस्था मे महिन्यापासून अमेरिका आणि इस्रायलच्या मदतीने गाझामध्ये अन्न वाटप करत आहे. GHF ने मे महिन्यात गाझामध्ये काम सुरू केले. भुकेल्या लोकांना अन्न पुरवणे हा त्याचा उद्देश आहे. अमेरिका आणि इस्रायलने या संघटनेला पाठिंबा दिला कारण त्यांचा आरोप आहे की हमासचे दहशतवादी पारंपारिक संयुक्त राष्ट्रांच्या मदत वितरण प्रणालीमध्ये रेशन चोरतात. तथापि, संयुक्त राष्ट्र संघ हा आरोप पूर्णपणे फेटाळून लावतो. GHF चा दावा आहे की त्यांनी लाखो अन्न पॅकेट वाटले आहेत, परंतु स्थानिक आरोग्य विभाग आणि प्रत्यक्षदर्शी म्हणतात की या केंद्रांवर झालेल्या गोळीबारात शेकडो लोक मारले गेले आहेत.

सुदानमध्ये मानवतावादी संकटाची परिस्थिती बिकट

नवी दिल्ली : सुदानच्या कोर्डोफान प्रदेशात झालेल्या हिंसक संघर्षात शेकडो लोक मारले गेले आहेत आणि दारफुरमध्ये हिंसाचार सुरूच आहे, ज्यामुळे देशातील मानवतावादी संकट आणखी बिकट होत आहे. मदत कर्मचाऱ्यांनी इशारा दिला आहे की लोकांना मदत पोहोचवणे आता त्यांच्यासाठी कठीण होत आहे. संयुक्त राष्ट्रांच्या म्हणण्यानुसार, 12 जुलैच्या आठवड्याच्या शेवटी उत्तर कोर्डोफान प्रांतातील बारा शहराभोवतीच्या गावांवर झालेल्या हल्ल्यांमध्ये 35 मुलांसह 450 हून अधिक लोक मारले गेले.मर्सी कॉर्प्सचे सुदानमधील कंट्री डायरेक्टर कादरी फुरानी यांनी एका निवेदनात म्हटले आहे की, 'कोर्डोफानमधील लोकांचे दुःख दररोज वाढत आहे. लोक अशा ठिकाणी अडकले आहेत जिथे आघाडीवर लढाई सुरू आहे. लोक पळून जाऊ शकत नाहीत किंवा त्यांना आवश्यक असलेली मदतही मिळू शकत नाही. एकट्या बारामध्ये गेल्या आठवड्यात 60 लोकांचा मृत्यू झाला आहे.'

आमदारांमधील भांडणाला मुख्यमंत्री जबाबदार आहेत, काँग्रेस अध्यक्ष सपकाळ

मुंबई : अलिकडेच महाराष्ट्र विधानभवनात राष्ट्रवादी काँग्रेस (सपा) आमदार आणि भाजप आमदार यांच्या समर्थकांमध्ये हाणामारी झाली. या प्रकरणामुळे संपूर्ण राज्यात राजकीय गोंधळ वाढला. आरोप-प्रत्यारोपांचे राजकारणही तीव्र झाले. अशा परिस्थितीत आता महाराष्ट्र काँग्रेस अध्यक्ष हर्षवर्धन सपकाळ यांनी याप्रकरणी आपली प्रतिक्रिया दिली आहे. विधानभवनात दोन्ही आमदारांच्या समर्थका -मध्ये झालेल्या हाणामारी साठी त्यांनी मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांना जबाबदार धरले. तसेच त्यांच्या राजीनाम्याची मागणीही केली. या हाणामारीसाठी फडणवीस जबाबदार आहेत आणि त्यांनी प्रायश्चित्त म्हणून राजीनामा द्यावा, असे ते म्हणाले. आता संपूर्ण प्रकरण काय आहे ते समजून घ्या.

गेल्या गुरुवारी विधानभवन (मुंबई) येथे राष्ट्रवादी काँग्रेसचे (सपा) आमदार जितेंद्र आव्हाड आणि भाजप आमदार गोपीचंद पडळकर यांच्या समर्थकांमध्ये जोरदार हाणामारी झाली. दोन्ही गटांमध्ये हाणामारी झाली, ज्याचा व्हिडिओ सोशल मीडियावर व्हायरल झाला. त्यावेळी विधानसभेचे अधिवेशन सुरू होते. या घटनेमुळे सरकारच्या प्रतिमेवर प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले.

विधानसभा बनते WWE चा अखाडा- सपकाळ.

सपकाळ म्हणाले की, लोक विधानसभेत त्यांचे प्रश्न मांडण्यासाठी प्रतिनिधी निवडतात, ज्यामध्ये शेतकऱ्यांच्या समस्या, बेरोजगारी, महिला सुरक्षितता यासारख्या मुद्यांवर चर्चा व्हायला हवी होती, परंतु तिथे WWE सारखे दृश्य दिसले. त्यांनी भाजपवर गुंड आणि बदमाशांना प्रोत्साहन देण्याचा आरोप केला आणि ही हिंसाचार आता लोकशाही संस्थांमध्येही दिसून येत आहे. विशेष सार्वजनिक सुरक्षा विधेयक 2024 वरही प्रश्न उपस्थित केले. यासोबतच, सपकाळ यांनी अलिकडेच मंजूर झालेल्या महाराष्ट्र विशेष सार्वजनिक सुरक्षा विधेयक 2024 वरही प्रश्न उपस्थित केले. हे विधेयक शहरी नक्षलवाद आणि बेकायदेशीर कारवाया रोखण्यासाठी आणले आहे, ज्यामुळे 7 वर्षांचा तुरुंगवास आणि मोठा दंड होऊ शकतो. त्यांनी विचारले की हा कायदा बजरंग दल आणि आर.एस.एस.लाही लागू होईल का? यासोबतच, सपकाळ म्हणाले की, उपमुख्यमंत्री अजित पवार आतापर्यंत या प्रकरणात गप्प का आहेत?

विधानभवनात पडळकर -आव्हाड समर्थकांमध्ये झटापट, परिसरात तणाव

मुंबई : आज महाराष्ट्र विधानभवनाच्या परिसरात भाजपचे आमदार गोपीचंद पडळकर आणि राष्ट्रवादी काँग्रेस (शरद पवार गट) चे आमदार जितेंद्र आव्हाड यांच्या समर्थकांमध्ये जोरदार झटापट झाली. या वादामुळे विधानभवन परिसरात काही वेळ गोंधळाची स्थिती निर्माण झाली.

सकाळच्या सुमारास विधानभवनाबाहेर जमलेल्या दोन्ही गटांमध्ये तीव्र बाचाबाची झाली. त्यानंतर हातघाईपर्यंत मजल गेली. पोलिसांनी तत्काळ हस्तक्षेप करून काही जणांना ताब्यात घेतले असून, याप्रकरणी Marine Drive पोलीस ठाण्यात गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे. किमान दोन जणांना अटक करण्यात आली असून अन्य आरोपींचा शोध सुरू आहे.

विधानसभेचे अध्यक्ष राहुल नार्वेकर यांनी या प्रकाराची गंभीर दखल घेतली असून, या घटनेची चौकशी करण्याचे आदेश दिले आहेत. संबंधित आमदारांविरुद्ध विशेषाधिकार समितीकडे तक्रार पाठविण्यात आली असून दोषींवर कठोर कारवाई करण्याचे संकेत दिले आहेत.

सुरक्षेच्या दृष्टीने आता विधानभवन परिसरात प्रवेशावर कडक निर्बंध लावण्यात आले असून, केवळ आमदार, अधिकृत सहाय्यक आणि अधिकाऱ्यांनाच प्रवेश दिला जात आहे.

26 वर्षांच्या छळाविरुद्ध शांत प्रतिकार देतोय मानवी विवेकाची साक्ष

चीनमध्ये चीनी कम्युनिस्ट पार्टी (सीसीपी) ने तेथील फालुन गोंग साधना अभ्यासकांवर केलेल्या अमानुष छळाविरुद्ध या अभ्यासकांनी शांतपणे आवाहन सुरू केले, त्याला आज 26 वर्षे होत आहेत. 20 जुलै 1999 रोजी, चीनी कम्युनिस्ट पक्षाचे (सीसीपी) नेते जिआंग जेमिन यांनी फालुन गोंग आणि त्याच्या लाखो अनुयायांचा छळ सुरू केला आणि संपूर्ण देशात दहशतीची लाट पसरली. कम्युनिस्ट पक्षाने आपल्या राजकीय दडपशाहीच्या दीर्घ इतिहासात विकसित केलेल्या प्रत्येक छळ तंत्राचा वापर करूनही या अभूतपूर्व हल्ल्याचा फालुन गोंग साधकांनी सामना केला, परंतु अभ्यासाकडे पाठ फिरवली नाही. इतकेच नाही तर या छळाविरुद्ध या समुहाच्या लाखो निःशस्त्र अभ्यासकांनी त्यांच्या सत्य, करुणा आणि सहनशीलता या वैश्विक मूल्यांवर विश्वास ठेवून शांततापूर्ण मार्गाने प्रतिकार केला आणि गेल्या 26 वर्षांत एक उल्लेखनीय असा मार्ग तयार केला आहे. या कम्युनिस्टांच्या क्रूर हल्ल्यात जेव्हा सत्य आणि न्याय दडपले गेले, तेव्हा फालुन गोंग साधकांनी संरक्षणार्थ प्रसंगी आपले रक्त मांस देखील अर्पण केले. दुर्दैवाने 20 जुलै 1999 पासून सुरु झालेला हा छळ आजपर्यंत चालू आहे. जगभरातील फालुन गोंग साधक या दिवसाला 'निषेध दिवस' म्हणून मानतात आणि शांततापूर्ण निदर्शने, रॅली आणि कॅन्डल लाईट विजिलद्वारे चीनमध्ये चालू असलेल्या या क्रूर छळाबद्दल लोकांना जागरूक करतात.

दृढ श्रद्धा :- फालुन गोंग, ज्याला फालुन दाफा म्हणूनही ओळखले जाते, त्याचे संस्थापक ली होंगजी यांनी 13 मे 1992 रोजी चीनमध्ये सर्वसामान्य जनतेपर्यंत ही साधना पोचवली. सत्य, करुणा आणि सहनशीलता या तत्त्वांवर आधारित या साधना अभ्यासामुळे अत्यंत कमी वेळात मानसिक तसेच शारीरिक स्वास्थ्यावर आश्चर्यकारक परिवर्तन जाणवल्याने हा साधना अभ्यास अत्यंत लोकप्रिय झाला. फालुन गोंगने चीनी लोकांची दृढ आध्यात्मिकता आणि कम्युनिस्ट राजवटीत गमावलेल्या पारंपारिक मूल्यांची तळमळ जागृत केली. चीनी सरकारी अंदाजानुसार फालुन गोंग अभ्यासकांची संख्या 70 ते 100 दशलक्ष होती. एका वरिष्ठ चीनी अधिकाऱ्याने केलेल्या तपासणीत असे निष्कर्ष काढले की फालुन गोंग मुळे 'संपूर्ण देशाला आणि जनतेला असंख्य फायदे झाले आहेत आणि यामुळे कोणतेही नुकसान नाही'. असे असतानाही, फालुन गोंगचा समाजावर वाढता प्रभाव जिआंग जेमिनच्या महत्वाकांक्षी राजकीय वाटचालीत अडथळा बनला. या अभ्यासाच्या लोकप्रियतेमुळे राजकीय सत्तेला धोका वाटल्याने, जिआंग जेमिनने कम्युनिस्ट पक्षाच्या नास्तिक विचारसरणीला धोका म्हणून या अभ्यासाला नष्ट करण्याची मोहीम सुरू केली. सीसीपीने प्रभावीपणे सत्य, करुणा आणि सहनशीलतेवर विश्वास ठेवणाऱ्या या अभ्यासाच्या लाखो लोकांविरुद्ध युद्ध घोषित केले. त्यानंतरच्या दोन दशकात, फालुन गोंग चा छळ इतिहासातील मानवतेविरुद्धच्या सर्वात गंभीर गुन्ह्यांपैकी एक ठरला आहे.

नरसंहाराची धोरणे :- फालुन गोंग विरोधी मोहिमेत, जिआंग जेमिनने राष्ट्रव्यापी शाखांद्वारे कायदेबाह्य पक्षीय संघटना स्थापन करण्याचे थेट आदेश दिले. 10 जून 1999 ला स्थापन झाल्याने '6-10 कार्यालय' म्हणून ओळखले जाणारे हे कार्यालय, त्याची रचना आणि कार्य ही थेट नाझी जर्मनीतील कुप्रसिद्ध गेस्टापोच्या रचनेसारखीच होती. जिआंग जेमिनने घोषणा केली की तो तीन महिन्यांत फालुन गोंग अभ्यासकांच्या प्रतिष्ठेला लक्ष्य करून, त्यांची संपत्ती जप्त करून आणि त्यांच्यावर शारीरिक हल्ला करून फालुन गोंगचा नायनाट करेल. परिणामी छळात ठार झालेल्या अभ्यासकांना आत्महत्येचे बळी घोषित करून त्वरित ओळख न करता अंत्यसंस्कार केले जात होते. चीनी राजवटीने फालुन गोंगचा नाश करण्याच्या प्रयत्नात न्यायालये, प्रचार विभाग, सांस्कृतिक आणि राजकीय संस्था आणि शाळांसह सर्व उपलब्ध संसाधनांचा एकत्रित वापर केला.

राज्यांमधील माध्यमे–टेलिव्हिजन, रेडिओ, वर्तमानपत्रे आणि नंतर इंटरनेट सुद्धा - सर्व स्तरावर सीसीपी कडून फालुन गोंगची बदनामी करणाऱ्या बनावट बातम्या तयार करण्याची सक्ती करण्यात आली. फालुन गोंगच्या अभ्यासामुळे '1400 मृत्यू', तिआनमेन चौकात फालुन गोंग अभ्यासकांचा स्वयंदाह, आणि फालुन गोंग हा 'चीनविरोधी शक्ती'द्वारे पक्षाला धोका आहे असे खोटे दावे देखील सीसीपी द्वारे करण्यात आले.

जिआंग जेमिनच्या नेतृत्वाखालील चीनी राजवटीने फालुन गोंग अभ्यासकांवर अत्यंत हिंसाचार, सतत अपप्रचार आणि अमानवीय ब्रेन वॉश सारख्या डावपेचांचा उपयोग केला. या छळाच्या काळात, फालुन गोंग वरील आपली श्रद्धा सोडण्यास नकार दिल्याबद्दल लाखो लोकांना तुरुंगात टाकण्यात आले. लेबर कॅम्प, नजरबंदी केंद्रे, पुनर्वसन केंद्रे, आणि अनधिकृत तुरुंगात देखील ठेवण्यात आले. मानवी हक्कासाठी काम करणाऱ्या गटांनी चीनी अधिकाऱ्यांनी फालुन गोंगचा छळ करण्यासाठी वापरत असलेल्या 100 हून अधिक छळांच्या पद्धती तसेच विषारी, मज्जातंतू-हानीकारक पदार्थांचा वापर केला असल्याचे उघड केले आहे. या अत्याचारामुळे अनेक अभ्यासकांचा मृत्यू झाला, त्यांना अपंग करण्यात आले. चीनमधून माहिती प्रसारित करण्यात अडचण असल्याने या छळामुळे होणाऱ्या मृत्यूंची संख्याबाबत अंदाजे काढणे कठीण आहे. यूएस-आधारित वेबसाइट Minghui.org ने फालुन गोंग वरील श्रद्धा सोडण्यास नकार दिल्याबद्दल चीनी अधिकाऱ्यांच्या हातून 4,322 लोकांचे मृत्यू झाले असल्याचे प्रसिद्ध केले आहे आणि ही अपूर्ण आकडेवारी आहे. भयानक वास्तवाचे हे फक्त एक उदाहरण आहे, कारण अनेक मृत्यू अहवाल दिले गेले नाहीत, किंवा बळींची हत्या अत्यंत गुप्ततेच्या परिस्थितीत केली गेली असण्याचे हे एक भयानक वास्तव आहे. शारीरिक आणि मानसिक छळाशिवाय, फालुन गोंग अनुयायांना त्यांच्या नोकऱ्यांमधून काढले गेले, शाळा किंवा महाविद्यालयातून बाहेर काढले गेले, किंवा पेन्शन आणि इतर कल्याणकारी फायदे यापासुन वंचित केले गेले. अभ्यासकांच्या नातेवाईकांनीही मोठा त्रास सहन केला आहे, दडपशाहीमुळे असंख्य कुटुंबे तुटली आहेत. चीनी मानवी हक्क वकिलांनी आंतरराष्ट्रीय समुदायाला फालुन गोंगचा छळ जगातील सर्वात गंभीर मानवी हक्क उल्लंघन म्हणून ओळखण्याचे आवाहन केले आहे, खरे तर याची व्याप्ती आणि दुष्टता एखाद्या युद्धापेक्षा देखील कितीतरी जास्त आहे.

फालुन गोंग

सक्तीचे अवयव प्रत्यारोपण :- जगभरातील अनेक अहवाल आणि अभ्यास दर्शवितात की सीसीपी फालुन गोंग अभ्यासकांच्या हत्येबरोबरच एका अत्यंत अमानवी कृत्यात सहभागी आहे आणि ते म्हणजे, सक्तीचे अवयव प्रत्यारोपण. वार्षिक आधारावर, 1999 पासून चीनीमध्ये अवयव प्रत्यारोपणाच्या संख्येत मोठ्या प्रमाणावर वाढ झाली आहे. चीनी रुग्णालयातील अनेक डॉक्टरांनी संभाव्य प्रत्यारोपण पर्यटक म्हणून येणाऱ्या अन्वेषकांकडे कबूल केले आहे की ते पुरवत असलेले अवयव फालुन गोंग अभ्यासकांचे आहेत.

22 जून 2016 रोजी, अन्वेषक डेव्हिड किल्गोर, डेव्हिड माटास आणि इथन गुटमन यांनी संयुक्तपणे चीनमधील सक्तीच्या अवयव प्रत्यारोपणावर 700 पानांचा अहवाल प्रकाशित केला आहे. त्यांनी अंदाज व्यक्त केला की चीनी रुग्णालयांनी प्रतिवर्षी 60,000 ते 1,00,000 प्रत्यारोपण शस्त्रक्रिया केल्या आणि दात्यांचा मुख्य स्रोत फालुन गोंग अभ्यासक होते.

12 डिसेंबर 2013 रोजी, युरोपियन संसदेने चीनी अधिकाऱ्यांना सक्तीचे अवयव प्रत्यारोपण बंद करण्याची आणि फालुन गोंग अभ्यासकांना त्वरीत लेबर कॅम्पमधून सोडण्याची मागणी करणारा तातडीचा ठराव मंजूर केला. 19 मे 2016 रोजी, WOIPFG ने एक सर्वसमावेशक अहवाल प्रकाशित केला, ज्यामध्ये फोन रेकॉर्डिंग तसेच इतर पुरावे प्रदान केले गेले की शासनाच्या समर्थनानेच हे अवयव प्रत्यारोपण होत आहे. 13 जून 2016 रोजी, यूएस हाऊस ऑफ रिप्रेझेंटेटिव्हने चीनमधील सक्तीची अवयव प्रत्यारोपणाचा निषेध करण्यासाठी हाऊस रिझोल्यूशन 343 मंजूर केले.

आर्थिक विध्वंस :- गेल्या दोन दशकांत निष्पाप फालुन गोंग अभ्यासकांच्या छळाने प्रचंड आर्थिक, मानवी आणि सामाजिक संसाधने खर्च केली आहेत, तर चीनच्या शासनाला अमाप संपत्ती खर्च करावी लागली आहे. WOIPFG च्या तपासणीनुसार, चीनने छळाच्या शिखर वर्षांत फालुन गोंगचे दडपण करण्यासाठी त्याच्या वार्षिक महसुलाच्या सरासरी जवळजवळ एक चतुर्थांश खर्च केला. दुसऱ्या स्त्रोताने सूचित केले की, सीसीपी ने फालुन गोंगचा छळ चालू ठेवण्यासाठी चीनच्या GDP च्या तीन चतुर्थांशाच्या बरोबरीची संसाधने एकत्रित केली. चीनच्या वित्त मंत्रालयाच्या एका अधिकाऱ्याने कबूल केले की 'फालुन गोंग दडपण्याची धोरणे मोठ्या प्रमाणावर निधी देऊन टिकवून ठेवली गेली. या पैशाशिवाय, दडपशाही टिकवून ठेवणे अशक्य होते.' जिआंग जेमिन गटाने छळ चालविण्यासाठी लाखो कर्मचारी एकत्रित केले. या गटाला दिलेले पगार, बोनस, वेतन, ओव्हरटाइम वेतन आणि इतर फायदे वार्षिक 100 अब्ज युआन खर्चापेक्षा जास्त होते. फालुन गोंगच्या दडपणाशी संबंधित इतर खर्चांच्या उदाहरणांमध्ये सामान्य नागरिकांना अधिकाऱ्यांकडे अभ्यासकांची तक्रार करण्यासाठी आर्थिक बक्षिसे देणे, फालुन गोंगची बदनामी करण्यासाठी परदेशी चीनी भाषेतील मीडिया खरेदी करणे आणि आंतरराष्ट्रीय मंचांवर चीनच्या मानवी हक्क रेकॉर्डचे समर्थन करण्याच्या बदल्यात विकसनशील देशांना परदेशी मदत देणे समाविष्ट आहे.

कायद्याचा गैरवापर :- चीनी राज्यघटनेने श्रद्धेच्या स्वातंत्र्याची हमी दिली आहे आणि फालुन गोंगवर बंदी घालणारा कोणताही कायदा नाही. तरी देखील, फालुन गोंग पुस्तकाची प्रत बाळगणे, इंटरनेटवरून फालुन गोंग सामग्री डाउनलोड करणे, फालुन गोंगचे ध्यान व्यायाम करणे किंवा इतरांशी या ध्यान अभ्यासाबद्दल बोलणे या सर्वांसाठी चीनमध्ये आजही गंभीर शिक्षेचा धोका आहे. 30 ऑक्टोबर 1999 रोजी, जिआंग जेमिनने घाईघाईने नॅशनल पीपल्स काँग्रेसच्या स्टँडिंग कमिटीला फालुन गोंगला 'दुष्ट पंथ' म्हणून बंदी घालणारा कायदा मंजूर करण्याचे आदेश दिले आणि त्याच्या या छळाला वैधतेचे स्वरूप मिळवले. चीनी मानवी हक्क वकील फालुन गोंगविरोधी या मोहिमेला बेकायदेशीर मानतात, कारण हे चीनी राज्यघटनेचे उल्लंघन करते. फालुन गोंग अभ्यासकांना शिक्षा देण्यासाठी फौजदारी कायद्यातील अनुच्छेद 300 चा वापर हा कायद्याचा गैरवापर आहे. जिआंग जेमिनच्या आदेशानुसार स्थापन केलेले 6-10 कार्यालय ही संघटना कायदेशीर मर्यादांच्या बाहेर कार्यरत होती

शांत प्रतिकाराचे महत्त्व :- गेल्या दोन दशकांत, चीनमधील आणि आणि जगभरातील फालुन गोंग अभ्यासकांनी सीसीपीच्या छळाबद्दल जागरूकता निर्माण करण्यासाठी, त्याचा निषेध करण्यासाठी प्रत्येक शांततामय मार्गाचा वापर केला आहे. छळाची तीव्रता असूनही, लाखो फालुन गोंग अभ्यासक अजूनही चीनमध्ये सक्रिय आहेत. या अविचल प्रयत्नांनी इतरांना देखील कम्युनिस्ट पक्षाच्या अत्याचाराचा सामना करत त्यांच्या हक्क आणि अधिकारासाठी उभे राहण्यासाठी प्रेरणा दिली आहे. दरम्यान, सीसीपीचे खरे स्वरूप उघड करताना, फालुन गोंग अभ्यासकांनी जगाला सीसीपीचे शांततेने निर्मुलन करण्याचा आणि मानवी विवेक आणि नैतिकतेसाठी निःस्वार्थ आणि चिरकाल योगदान देत, परंपरा आणि धार्मिकतेच्या संस्कृतीकडे परतण्याचा मार्ग दाखवला आहे. अलीकडे, अमेरिका, कॅनडा, युरोपियन युनियन आणि तायवान यांसह जगभरातील अनेक सरकारे आणि अधिकाऱ्यांनी धार्मिक स्वातंत्र्याचा गैरवापर केल्याबद्दल सीसीपीचा सार्वजनिक निषेध केला आहे. त्यांनी छळ आणि अवयव प्रत्यारोपण तत्काळ थांबवण्यासाठी आणि सध्या नजरकैदेत असलेल्या सर्व फालुन गोंग अभ्यासकांना मुक्त करण्यासाठी आग्रह धरला आहे.

भारताची भूमिका आश्वासक राहिल :- भारत आणि चीन यांच्यातील संबंध काही काळापासून तणावपूर्ण आहेत. भारतावर दबाव आणण्यासाठी, चीन अरूणाचल प्रदेश मुद्दा, लडाख सीमा संघर्ष, पाकिस्तानला समर्थन इत्यादी वापरत आहे. सीमा मुद्यावर भारताच्या कठोर भूमिकेनंतर आणि चीनी वस्तूंच्या बहिष्कारामुळे चीनला भारताच्या सामर्थ्याची जाणीव झाली आहे. चीनी कम्युनिस्ट पक्षाची विचारधारा आणि धोरणे भारतासारख्या प्राचीन संस्कृती आणि आधुनिक लोकशाहीचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या सर्व गोष्टींच्या विरोधात आहेत. भारताने चीनमधील तिबेटी बौद्ध, उईघुर मुस्लिम, ख्रिश्चन समुदाय आणि फालुन गोंगच्या मानवी हक्क उल्लंघनाचा निषेध करण्यात पुढाकार घेतला पाहिजे. हा विचार आणि भूमिका भारताला जागतिक नेत्याचा दर्जा निश्चितच प्राप्त करून देईल.

(उपरोक्त लेख एपॉक टाईम्स या आंतरराष्ट्रीय वृत्तपत्राच्या संकेतस्थळा वरील लेखाचा संक्षिप्त मराठी अनुवाद आहेत) ■■

अश्ववीर गजभिये यांचे फ्रिडम स्ट्रगल ऑफ महाबोधी टेम्पल द लॅण्ड ऑफ एनलाइटनमेंट ऑफ बुद्धा

बुद्धगया हे ठिकाण संपूर्ण विश्वातील बौद्धांसाठी परम पवित्र असे धर्मस्थळ आहे. विश्वाच्या एकूणच धार्मिक इतिहासाचा विचार केल्यास आपणास असे लक्षात येते कि बुद्धगया हे ठिकाण जगाच्या इतिहासातील प्रथम आंतरराष्ट्रीय धर्मक्षेत्र आहे. बुद्धगयेच्या पूर्वी जगात कुठेही दूसरे आंतरराष्ट्रीय धार्मिक स्थळ अस्तित्वात होते याचा इतिहास दिसत नाही. त्यामुळे जगाच्या धार्मिक इतिहासात बुद्धगयेला अनन्य साधारण महत्व आहे. इ.स.पूर्व 528 ला बोधिसत्व सिद्धार्थ गौतमास त्यांच्या वयाच्या 35 व्या वर्षी गया जवळील निरंजना नदीच्या काठावर उरुवेला गावाच्या परिसरात पिंपळ वृक्षाखाली संबोधि प्राप्त झाली. या अर्थाने तात्विक दृष्ट्या ते ठिकाण बुद्धाच्या जन्माचे स्थळ सुद्धा ठरते. जगातील बौद्धांसाठी जी पाच प्रमुख प्राचीन बौद्ध स्थळे आहेत. त्यामध्ये बुद्धगयेला प्रमुख स्थान प्राप्त आहे. या स्थळाला स्वतः मौर्य सम्राट महाराज अशोक यांनी इ.स. पूर्व 260 ला भेट दिली व त्या ठिकाणी एका विहाराची निर्मिती केली. आज जे विहार अस्तित्वात आहेत त्याची पाया भरणी स्वतः सम्राट अशोकाने केली. त्याच विहाराच्या मुळ ढाच्यावर पुढे गुप्त काळात भव्य दिव्य एका महाविहाराची निर्मिती करण्यात आली जी आपल्याला आज पाहावयास मिळते. इ.स. 11 व्या शतकात ब्रम्हदेशाच्या राजाने या विहाराची नवनिर्मिती केली. परंतु तेराव्या शतकाच्या उत्तरार्धापर्यंत भारतातून बौद्ध अनुयायांची संख्या रोडावल्यामुळे व भारतात मुस्लिम शासकांची सत्ता स्थापन झाल्यामुळे पुढे बौद्ध धर्म भारतातून जवळपास नाहीसा झाला. परिणामतः जगाच्या इतिहासातील प्रथम आंतरराष्ट्रीय बौद्ध स्थळ असलेले बुद्धगया येथील महाबोधी महाविहार दुर्लक्षित होवून ओसाड पडले. पुढे भारतावर ब्रिटीशांची सत्ता स्थापन होईपर्यंत हे महाविहार खंडहरामध्ये रुपांतरित झाले. परंतु या अगोदरच काही शतके अगोदर मुघल सम्राट अकबराच्या काळात या ठिकाणी एक घुमंतू शैव साधू गोसाई घमेंडी गीर आला होता. त्याने या ठिकाणी आपले बस्तान बसविले. पुढे त्याच्या वारसांनी मोठे हिंदू मठ निर्माण केले व बुद्धगया येथील महाविहारास आपल्या ताब्यात घेतले. ब्रिटीश काळात ब्रम्हदेशाच्या राजाच्या आर्थिक सहकार्याने खंडहरात रुपांतर झालेल्या महाबोधि महाविहाराच्या दुरुस्तीचे व पुनर्निमीतीचे कार्य सुरु झाले. 1889 पर्यंत महाबोधि महाविहार पूर्णपणे दुरुस्त होवून त्याच्या मुळरूपात उभे राहिले. परंतू या दरम्यानच्या काळात इंग्लिश-बर्मा युद्ध सुरु झाल्यामुळे विहाराच्या देखरेखीसाठी आलेली बर्मा येथील मंडळींना त्यांच्या मायदेशात परत जावे लागले. परिणामतः ब्रिटीश

सरकारने महाबोधि महाविहाराच्या देखरेखीसाठी तत्कालीन हिंदू महंत यास जिम्मेदारी सोपविली. या घटनेचा उलट परिणाम होवून पुढे बुद्धगया येथील महंत स्वतः महाबोधि महाविहाराचा संरक्षक बनला. या वेळपर्यंत बुद्धगयेला म्यानमार व श्रीलंका येथून बौद्ध अनुयायी दर्शनासाठी येणे सुरु झाले होते. याच कडीत श्रीलंका येथील अनागारिक धर्मपाल हे 1891 ला काही मित्रांसोबत बुद्धगया येथे आले. त्यावेळी योग्य व्यवस्थापना अभावी महाबोधि महाविराची झालेली

ग्रंथ परिचय

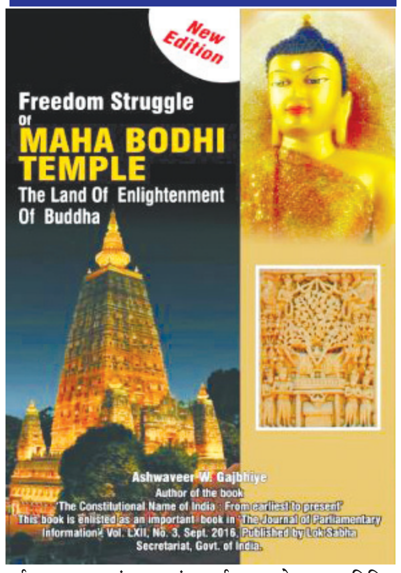

दुर्दशा पाहून त्यांना अत्यंत वाईट वाटले. या व्यतिरिक्त बौद्धांसाठी परमपवित्र असलेल्या महाबोधि महाविहाराचे व्यवस्थापन बौद्धांकडे नसल्याचे सुद्धा त्यांच्या लक्षात आले. त्यामुळे पुढे त्यांनी सदर महाविहार बौद्धांच्या ताब्यात घेवून त्याची योग्य ती व्यवस्था लावण्यासाठी महाबोधि सोसायटी ऑफ इंडियाची स्थापना केली व महंताच्या ताब्यातून महाबोधि महाविहाराची मुक्तता करण्यासाठी लढा उभारला. बिहारमधील सर्वशक्तिमान महंत व अनागारिक धर्मपाल यांच्यामध्ये जवळपास तीस वर्षापर्यंत हा कठीण संघर्ष चालला. पुढे या संघर्षाचा परिणाम म्हणून बोधगया टेम्पल ॲक्ट 1949 अस्तित्वात येवून महाबोधि महाविहाराचे व्यवस्थापन महंताकडून हस्तांतरीत होवून बोधगया टेम्पल मॅनेजमेंट कमीटीकडे आला. सदर व्यवस्थापन परिषदेत हिंदू सदस्यांचा भरणा असल्यामुळे महाबोधि महाविहार हिंदूंच्या ताब्यातून पूर्णपणे मुक्त झाले नव्हते. पुढे जवळपास 100 वर्षानंतर 1991 ला भंते सुरई ससाई यांनी नवदीक्षित आंबेडकरवादी बौद्धांच्या मदतीने महाबोधि महाविहार मुक्तिचे आंदोलन आरंभले. हे आंदोलन जवळपास 10 वर्ष तीव्र होते. भंते सुरई ससाई यांच्या आंदोलनाचा परिणाम म्हणून महाबोधि महाविहार व्यवस्थापन परिषदेत भंते ससाई यांच्या गटातील बौद्ध भिक्षूची नेमणूक करण्यात आली. असे असले तरी आजही बुद्धगया येथील महाविहार हे पूर्णपणे बौद्धांच्या ताब्यात नाही आहे. सदर ग्रंथाच्या लेखकाने बुद्धगयेचा आरंभिक इतिहासापासून तर आजपर्यंतचा पूर्ण इतिहास, राजकीय घडामोडी, बोधिसत्व अनागारिक धर्मपाल व पुज्य भंते ससाई यांच्या कार्यकाळातील झालेला महाविहार मुक्ति आंदोलनाचा इतिहास अतिशय सखोलपणे मांडला आहे. या व्यतिरिक्त जेव्हा बुद्धगयेचा मुद्दा मा. सर्वोच्च न्यायालयात गेला. त्याबद्दल सुद्धा अश्ववीर गजभिये यांनी अतिशय मुद्देसुदपणे मांडणी केली आहे.

सदर ग्रंथ महाबोधि महाविहाराच्या इतिहासासोबतच सदर विहाराच्या मुक्तिसाठी किंवा विहाराचे व्यवस्थापन पूर्णपणे बौद्धांच्या ताब्यात येण्यासाठी ज्याकाही कायदेविषयक बाबी अत्यावश्यक आहेत त्यासाठी अत्यंत उपयुक्त आहेत. सदर ग्रंथाचे वैशिष्ट्य म्हणजे महाबोधि सोसायटी ऑफ इंडिया बुद्धगया येथील साहित्य प्रकाशन विभागाचे प्रमुख प्रोफेसर कैलास प्रसाद यांनी लिहिलेली प्रस्तावना अतिशय सुंदर आहे. त्या व्यतिरिक्त सदर ग्रंथ सात विभागात विभागला असून शेवटचा भाग हा परिशिष्टांचा आहे. या परिशिष्टांमध्ये कलकत्ता उच्च न्यायालयाचा निर्णय, स्वतः लेखकाने लिहिलेले बौद्ध धर्म हा हिंदू धर्माचा भाग नसून तो स्वतंत्र धर्म आहे. याविषयीचा विस्तृत शोध निबंध व भारतीय संविधान व भारतीय कायद्याच्या चौकटीत सुद्धा बौद्ध धर्म हा हिंदू धर्माचा भाग नसून तो स्वतंत्र धर्म आहे याविषयीचा ॲड. अश्वघोष रामटेके यांचा प्रदीर्घ लेख अत्यंत उपयुक्त आहे. ■■

■ बसौसे ■

कविता नागवंशाच्या

निर्णायक संघर्षयुक्त कविता

'कविता नागवंशाच्या' हा कवी प्रफुल्ल धामणगावकर यांचा द्वितीय काव्यसंग्रह आहे. यात 108 कवितांचा समावेश आहे. मानवी जीवनात जेव्हा सामाजिक न्याय मिळत नाही तेव्हा सकारात्मक वृत्तीने व लोकशाही मार्गाने न्याय मागवा लागतो. खरेतर 'विद्रोह' हा सुद्धा लोकशाहीचाच मार्ग आहे. मात्र आपली वैचारिक दिशा स्पष्ट आणि सकारात्मक असली पाहिजे. यात हिंसेला कोणतेही स्थान नसते. तथागत गौतम बुद्ध यांनी आपल्या तत्वज्ञानात हिंसेचे कधीही समर्थन केले नाही, तर 'अहिंसे'लाच परमोच्च स्थान दिलेले आहे. यातच जीवनाचे सौंदर्य शोधले. जात व्यवस्थेमुळे अनेक समस्या निर्माण झालेल्या आहेत. तरीसुद्धा आपण जातीलाच बिलगून आहोत. निदान आतातरी आपण सर्वांनी जातीयतेची दरी मिटविण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे. 'माझ्या भावांनो!' या कवितेत कवी प्रफुल्ल धामणगावकर यांनी अतिशय संयुक्तिक भावना व्यक्त केल्या आहेत.

कवी म्हणतात,

'माझ्या भावांनो ! असं जवळ या
तुझ्या - माझ्यातील दरी आता
मिटवू या...
गावकीच्या गाढव ओझ्याचे
आपण वेठबिगार
आलूते - बलुतेदारीत
भूकबळीचे भागीदार
गावाला गावपण देऊन
गावातून वजा झालोत
किड्या मुंग्यांचं जीणं
जगत आलोत...
वेशीवर पहारे देत
रक्ताची मशाल केली
ते विजेते
आपण पराभूत...
आपलं गावाबाहेरचं गाव
कुठवर अनोळखी वागावं
रांड जातीच्या बगलत
कितींदा बिलगावं
माझ्या भावांनो !
आपणच आपले मुक्तिदाते
कोंडवाडा उध्वस्त करू या
आपल्यातील अंतरलेले नाते
एकाच धाग्यांनी जोडू या.'

शेतकरी बापाची व्यथा किती भीषण असते. आपले रक्त आटवावे लागते, तरीसुद्धा घासभर अन्नाला तो मोताद असतो, व्यथा नोंदविताना कवी म्हणतात,

बाप्पा...स्स्स
आभाळला बाप
धरणीला माय मानून
कष्टत राहिलास उभी हयात

जगाच्या पोशिंद्याची व्यथा कवीने योग्य शब्दात व्यक्त केली आहे.

कवी प्रफुल्ल धामणगावकर यांची कविता समाजातील विसंगतीवर बोट ठेवताना उपरोधिक शब्दात प्रहार करते. 'घोषणांचा पाऊस' या कवितेत कवी म्हणतात,

'कालच प्रचाराचा नारळ फुटला
पुन्हा एकदा
घोषणांच्या पावसात
गाव ओलाचिंब झाला...'

संपूर्ण जगावर प्रभाव पाडणारे बुद्धाचे तत्वज्ञान आहे. मात्र सर्वत्र अशांततेचे वातावरण बघितले की, पुन्हा रोहिणीच्या युद्धाकडे आपली पावले पडतात, पडत आहेत. अर्थातच हे चित्र समाधानकारक नाही. 'बुद्धा' या कवितेत कवीने वस्तुस्थिती अधोरेखित केली आहे. कवी म्हणतात,

'बुद्धा.. !
तू कुठं कुठं
रुजून गेलास सांगू?
जगाच्या काळजातून विचारताहेत
तुझी शांतीची पाखरे
गगणभर
नेमके
तुझ्याच जन्मभूमीत
मारतात हे निष्पाप राजहंस
चालूहे प्रवास इथला
डोळे, कान,
हृदयाची झापडं बंद करून
पुन्हा रोहिणीच्या युद्धाकडं'

डॉ. बाबासाहेबांना पूर्णतः समजून घेण्यास आपण निश्चितपणे कमी पडलो, हे वास्तव आहे. प्रत्येक जण आपल्याला डॉ. बाबासाहेब कळल्याचा दावा करतो. केवळ आपणच डॉ. बाबासाहेबांचे वैचारिक वारसदार आहोत असे म्हणत असतो. गटागटात विखुरलेल्या राजकीय पक्षांचे आदर्श मात्र डॉ. बाबासाहेबच आहेत.

समीक्षा

दिनेश कोटांगले
मो.9834492541

'बा भीमा' या कवितेत कवी म्हणतात,

उमेदीची एवढी वर्ष
खर्ची घातल्यावर कळलं
तुझा वसा पुढे नेणारा
इथे कोणीच नाही
ज्याने त्याने घातलाय
चळवळीचा मांडव
आपल्याच रक्तासाठी
बा भिमा !
आम्ही क्षितिजालाच आभाळ समजलो...

अशाप्रकारे संपूर्ण काव्यसंग्रहात कवीने कधी उपरोधाने तर कधी उपहासिकपणे विषमतेचा समाचार घेतलेला आहे. अर्थातच प्रत्येक कवितेतील व्यंजकता सर्वांनी समजून घेतली पाहिजे. ज्येष्ठकवी लोकनाथ यशवंत यांच्या कवितेचा प्रभाव कवी प्रफुल्ल धामणगावकर यांच्या कवितेवर जाणवत असला तरी त्यांच्या कवितेतील संदर्भ परिस्थितीजन्य आहेत, हे सर्वांनी समजून घेतले पाहिजे.

कविता नागवंशाच्या (काव्यसंग्रह)
कवी प्रफुल्ल धामणगावकर,
मो.9764301335
सौरव प्रकाशन, औरंगाबाद
किंमत : 180/- ■■

शून्यातून विश्व निर्माण करणाीया, प्रसिद्ध नाट्यकलावंत, कुशल अभिनेत्री, प्रेमळ-मितभाषी, दयाळू अंतःकरणाच्या निखळ आंबेडकरवादी सोलापूरच्या ज्येष्ठ समाजसेविका सुशीलाताई वनसाळे आज, 20 जुलै रोजी वयाच्या 79व्या वर्षात पदार्पण करीत आहेत त्यानिमित्त...

सप्तरंगी व्यक्तिमत्त्व सुशीलाताई

मानवी जीवनात संकट हे प्रत्येक माणसावर येत असतात. पुरुष संकटावर सहजासहजी मात करू शकतो. स्त्रिया मुळातच हळव्या व कोमल हृदयाच्या असतात. त्यामुळे त्यांना संकटावर मात करणे काहीसे कठीण जाते. एखाद दुसरी महिला त्याला अपवाद असते. कसल्याही प्रकारचे संकट असो त्याला धैर्याने तोंड देणाऱ्या कर्तबगार महिला आजही समाजात आहेत. अशा कर्तबगार महिलांना दीपस्तंभ म्हटले तर काय हरकत आहे? त्याच उज्वल परंपरेत सोलापूरच्या सुशीलाताई वनसाळे यांचे नाव अत्यंत सन्माननीय आणि गौरवशाली असेच आहे. सोलापूरचे थोर समाजसेवक आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे निकटचे सहकारी जिवप्पा सुभानराव ऐदाळे उर्फ 'अण्णासाहेब' यांच्या त्या नात आहेत.

सुशीलाताई वनसाळे यांचा जन्म 20 जुलै 1947 रोजी एका गरीब कुटुंबात झाला. वडील दिगंबर काटे कानडी शाळेत शिक्षक तर आई विठाबाई धार्मिक वृत्तीच्या उपासिका होत्या. 14 जानेवारी 1946 रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर विठाबाईचे वडील अण्णासाहेबांच्या आग्रहास्तव सोलापूरला आले होते. त्याप्रसंगी डॉ. बाबासाहेबांनी त्यांच्या मुलाला मांडीवर घेऊन 'गौतम' असे सुरेख नाव सुचविले होते. सुशीलाताईंना पाच बहिणी आणि पाच भाऊ असा मोठा परिवार त्यामुळे घरची परिस्थिती अत्यंत हलाखीची होती. पण गुरुजींनी मुलांच्या शिक्षणामध्ये खंड पडू दिला नाही. मुलींपैकी सुशीला हुशार व चुणचुणीत मुलगी होती हे गुरुजींच्या लक्षात आले होते. शालेय शिक्षणात तिचा पहिला नंबर यायचा. अभिनयाचीही तिला मनापासून आवड होती. पूर्वीच्या काळी मुलींचे लग्न लवकर व्हायचे. सुशीलाताईंचेही लग्न वयाच्या बाराव्या वर्षी उरकण्यात आले. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंतीसाठी उभारण्यात आलेल्या मांडवात त्यांचे लग्न आयोजित करण्यात आले होते. लग्नाला अपशकून झाला. लग्नाची सुरुवात होत असतानाच सोसाट्याच्या वाऱ्याने मांडव उडाला. सुशीलाताईंचे पती ज्ञानेश्वर वनसाळे हे मिरजला रेल्वे कॉन्स्टेबल म्हणून नोकरीला होते. ताईंचा संसार अगदी सुखात चालला होता. वालचंद कॉलेजमध्ये शिक्षण सुरू असतानाच त्यांना दोन कन्या रत्न झाले. मात्र नियतीच्या मनात काही वेगळाच डाव होता. वयाच्या सतराव्या वर्षी सुशीलाताईंचे पती 1966 साली हिंदू-मुस्लिम दंग्यात मारल्या गेले. तरुणपणातच सुशीलाताई विधवा झाल्या. हळूहळू त्यांनी विधवा होण्याचे दुःख पचवले. त्यांच्या आयुष्याची परीक्षा इथेच संपली नाही तर इथून खऱ्या अर्थाने सुरू झाली. या कसरतीच्या मुशीतून त्यांच्या आयुष्याची जडणघडण होत गेली.

एक संघर्षशील, कर्तबगार, प्रामाणिक, कसदार अभिनेत्री आणि सुस्वभावी महिलेचे हरहुन्नरी व्यक्तिमत्त्व सुवासिक याप्रमाणे दरवळू लागले. दंगलीत मारल्या गेलेल्या पोलिसाची पत्नी म्हणून सुशीलाताईला पोलिस अधीक्षक कार्यालय, सोलापूर या ठिकाणी 135 रुपयावर नोकरी मिळाली. सकाळी कॉलेज, दुपारहून पोलिस खात्याची नोकरी ताई सांभाळू लागल्या. घरापासून कॉलेज आणि कॉलेजपासून अधीक्षक कार्यालयाला त्या पायीच जायच्या. कधीही टाळाटाळ किंवा कंटाळा केला नाही. एक विधवा तरुण स्त्री घराबाहेर पडून नोकरी करते हे समाजाला कुठे मान्य होते. नोकरी करीत असताना त्यांना खूप अडचणींना तोंड द्यावे लागले. लोकांची बोलणी खावी लागली. वाहत्या पाण्याला कितीही अडविण्याचा प्रयत्न केला तरी ते दगड-धोंड्यातून, काट्याकुट्यातून वाहण्याचा प्रयत्न चालू ठेवते. तसे ताईंनी समाजाच्या विरोधाला न जुमानता आपले कार्य अविरतपणे चालू ठेवले. चिमणी जशी आपल्या पिलांना पंखाखाली घेते त्याचप्रमाणे त्यांनी आपल्या दोन्ही मुलींना हृदयाशी कवटाळून मायेची ऊब दिली. उच्च शिक्षण देण्यासोबतच मुलींवर भगवान बुद्ध, सावित्रीबाई फुले, शाहू महाराज, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि माता रमाई यांचे विचार रुजविले. स्वतः नाटकात रमल्या. अनेक नाट्यप्रयोगात त्यांनी भूमिका सादर केल्या. 50 वर्षे त्यांनी मोठ्या निष्ठेने आपल्या कलेची जोपासना केली. कामगार स्पर्धा, प्रादेशिक स्पर्धा, रेल्वे कल्चरल ॲकेडमी स्पर्धेत अनेक पारितोषिके मिळविली. अभिनयात रौप्य पदके पटकाविली. डॉ. बाबासाहेबांच्या प्रथम सोलापूर भेटीचा स्मृती सन्मान, लायन्स क्लब ऑफ जीवनगौरव पुरस्कार, स्त्री भूषण पुरस्कार, महिला विकास रत्न पुरस्कार, सेवासदन हिरकणी पुरस्काराने त्या अलंकृत झाल्या. नामा सातपुते, चांगुणा, सत्यम शिवम सुंदरमय, अंतराय, मोरूची मावशी, देवनवरी, ब्लॉक, सरहद्द, अभिहत, दरोडा, डोंगराएवढा काळोख, हे झाड जगावेगळे, तन माजोरी अशा अनेक उत्तमोत्तम नाटकात त्यांनी भूमिका केल्या. प्रसिद्ध सिने दिग्दर्शक डॉ. जब्बार पटेल यांनी उंबरठा (मराठी), सुबह (हिंदी) चित्रपटासाठी त्यांची निवड केली. उंबरठा चित्रपटात स्मिता पाटीलसोबत ताईंनी 'चंपा'ची अप्रतिम भूमिका वठविली होती. दया पवार यांच्या 'बलुते' कादंबरीवर आधारित 'अत्याचार' या भास्कर चंदावरकर दिग्दर्शित चित्रपटात त्यांनी काम केले. नाट्यक्षेत्रातील कामगिरी पाहून त्यांना 1994 पासून सल्लागार समितीवर सदस्य म्हणून नेमणूक करण्यात आली. सुशीलाताईंचा पहिला मराठी सिनेमा 'लग्नाचा धुमधडाका' होता. त्यानंतर 'मी तुळस तुझ्या आंगणी', 'करू का सरू' (दिग्दर्शक टेक्सास गायकवाड), श्री बालयोगी सिद्धारामा, महिमा श्री सद्गुरू प्रभाकर महाराज, श्री शिवयोगी सिद्धेश्वर या चित्रपटात त्यांनी आईची भूमिका केली. अशा एकूण नऊ चित्रपटात त्यांनी काम केले. सुशीलाताई अष्टपैलू व्यक्तिमत्त्वाच्या साक्षात मूर्ती आहेत. त्यांनी समाजकारण, सिनेजगत, राजकारण, धम्मकार्य, आदर्श गृहिणी, चित्रकार, पेट्रोल पंप चालविणारी पहिली महिला म्हणून नावलौकिक मिळविला. पंचवीस वर्षे पोलिस खात्यात क्लार्कची नोकरी केल्यानंतर स्वेच्छानिवृत्ती पत्करली. दरम्यानच्या काळात भारत पेट्रोलियमर्ते सोलापूर-विजापूर रोडवर टाकळीला त्यांना पेट्रोल पंप मंजूर झाला. मंद्रुप येथील 'बँक ऑफ इंडिया' शाखेर्ते त्यांना 6 लाख 20 हजार रुपयांचे कर्ज मिळाले. बँकेचे विभागीय अधिकारी सामंत, अवधानी आणि मॅनेजर बनसोडे यांनी खूप सहकार्य केले. 'दै. संचार'चे रंगाअण्णा वैद्य यांच्या सहकार्याचे आणि आशीर्वादाचेही त्या ऋण मानतात. सुशीलाताई आज आजारपणामुळे थकल्या असल्या तरी तरुणाईला लाजवतील असा त्यांचा उत्साह मोठा विलोभनीय आहे. त्यांच्यावर पाच ॲन्जियोग्राफी, बायपास सर्जरी आणि गुडघ्याचे ऑपरेशन झाले आहे. तरीही त्या आपल्या पुण्यकर्माने अगदी सुखाने आणि आनंदाने जीवन जगत आहेत. आयुष्याच्या सायंकाळीही त्यांनी समाजसेवेचे व्रत अखंड सुरूच ठेवले आहे. अनेक होतकरू गरजूंना मदत आणि मार्गदर्शन करण्यात त्या स्वतःला धन्य समजतात. स्वतः दुःखात असतांना दुसऱ्यांना दिलासा देणारी प्रामाणिक, सज्जन, पितृतुल्य माणसे आजकालच्या जगात फारच दुर्मिळ होत चालली आहेत. महिलांनी त्यांच्यापासून धाडस शिकावे, दुर्दम्य आशावाद शिकावा. 'स्त्री अबला नाही, ती कुणावर अवलंबून नाही.' याचे मूर्तिमंत दर्शन सुशीलाताईंच्या व्यक्तिमत्त्वातून शुद्ध सोन्यासारखे अनुभवास येते. डॉ. बाबासाहेबांच्या आशीर्वादामुळे त्यांचा परिवार सुखीसंपन्न जीवन जगत आहे.

मिलिंद मानकर
मो. 8177866397

त्यांच्या संघर्षमय जीवन आणि कार्यावर लवकरच गौरवग्रंथ प्रकाशित होत आहे. गौरवग्रंथाची निर्मिती, लेखनकार्य माझ्याच हातून होत आहे हे सांगताना मला अभिमान वाटत आहे. सुशीलाताईंनी मला बघितले नाही, मी त्यांना प्रत्यक्ष बघितले नाही. दूरध्वनीद्वारे गत दहा वर्षांपासून आम्हा दोघात बहीण भावासारखे अतूट मित्रत्वाचे नाते निर्माण झाले आहे. ''आजी सांगतीय ते बरोबर असतानाही न्यू जनरेशनला ते विचार का पटू नयेत? काही ऐकण्याच्या मनस्थितीत ही आजची न्यू जनरेशन का नाही, असे प्रश्न मनाला वेदना देतात. एकूणच संस्कृतीची जोपासना होणे गरजेचे आहे.'' हा सुशीलाताईंचा समाजाला संदेश आहे. सुशीलाताईंना वाढदिवसानिमित्त आभाळभर शुभेच्छासह सुदृढ, निरोगी दीर्घायुष्यासाठी मंगलकामना. ■■

आयुष्याच्या हिशोबाची चर्चा

जाता-जाता काय घेऊन जाणार? यावर वयाची सत्तरी पार करणारे मित्र चर्चा करित होते. हे सारे उच्च अधिकारी होते. ज्यांनी आई-वडिलांचे बोट पकडून 14 ऑक्टोबर 1956 ला बौद्ध धम्माची दीक्षा घेतली होती. त्यातील काही परिश्रमपूर्वक कामधंदे करून शासकीय नोकरीत आले होते.

आपल्या कुटुंबाचा उदरनिर्वाह करून सामाजिक बांधिलकी म्हणून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या चळवळीत हयात घालविलेले लोक होते. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी दिलेल्या आदेशानुसार रविवारी बुद्ध विहारात कुटुंबासह गेले पाहिजे असा चर्चेचा सूर होता. काही बंद बुद्ध विहार आणि वादविवादात असणारे बुद्ध विहार हा चर्चेचा विषय होता. यावर बहादुरे म्हणाले, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या चळवळीने आपणास भरपूर दिले. आपल्या वस्त्या सोडून आपण दूर आलो आहोत. सिव्हिल लाईफ जगतो आहोत. आपण आजारी पडलो तर शेजारचा धावून येणार नाही. आपल्या समाज बांधवांच्या सोबत आपली बांधिलकी असली पाहिजे. आपण जाता-जाता आपल्या समाजासाठी आपल्या सोसायटीसाठी काही तरी दिले पाहिजे किंवा काही तरी केले पाहिजे. वाढदिवसाची मटण पार्टी बंद केली पाहिजे. याला पर्याय म्हणून बुद्ध विहाराला किंवा आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल विद्यार्थी मित्रांना मदत केली पाहिजे, असे सुर्यवंशी बोलत होते. आपल्यातील चंगळवाद कुठेतरी थांबला पाहिजे. अन्यथा येणारी आपली पिढी ही चंगळवादी होईल. कारण आता आपल्यासाठी काहीच शिल्लक राहिलेले नाही जे काही आपल्याला मिळाले ते मिळाले. परंतु पुढच्या पिढीसाठी काय आहे? हा आपल्यापुढे प्रश्नच आहे. जवळपास सरकारी नोकऱ्या तर बंदच झाल्या आहे, असे सुखदेवे म्हणाले. तर जे काही आता आहे ते आपल्या बळावर मिळाले आहे. आपली मुले देश विदेशात आणि खाजगी कंपनीत काम करित आहेत हे आपल्याला पुरेसे नाही. कारण कधीतरी जातीय भूत हे आपले डोके वर काढणारच. म्हणून आपण सर्व लोकांनी संघटित होणे ही सुद्धा काळाची गरज आहे. जर आपण एकत्र आलो नाही तर संभाव्य धोके हे आपल्यासाठी राहतील. मटण पार्टी, इतर व्यसन आणि चंगळपणा आपण सोडून दिला पाहिजे. जर हा चंगळपणा सोडून दिला नाही तर आपल्यापुढे वाईटाचे दिवस येतील. व्यसन पुन्हा आपल्या पिढीला लागेल. कारण ते सांगतील की माझा बाप सुद्धा व्यसनी होता. बापाचे अनुकरण मुलगा करतो. म्हणून व्यसनापासून आपण लोकांनी दूर राहिलो पाहिजे. बौद्ध ही आपली ओळख निर्माण झाली पाहिजे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी आपल्याला 22 प्रतिज्ञा दिल्या आहेत. 22 प्रतिज्ञा जर आपण विचारपूर्वक आणि चिंतनात्मक दृष्टिकोनातून विचार मंथन करून जर अभ्यास करून अंगीकारल्या तर आपला समाज हा सर्वात श्रीमंत होईल. आपली एक बौद्ध म्हणून ओळख निर्माण होईल की जो इतरांपुढे आपली एक विशेष आयडेंटिटी निर्माण करेल या दिशेने जर आपण गेलो तर आपले जे काही छोटे मोठे बहिण भाऊ आहेत ते सुद्धा आपल्या या दिशेने निश्चित पुढे येतील. आपण सर्वांनी आवा, बाबा, आमा, पासून दूर असलो पाहिजे. धागे, दोरे, अंगठी, ताबिज, अंगारा या प्रदूषणापासून मुक्त असलो पाहिजे. बौद्ध विहारांकडे आपले पाय गेले पाहिजे. बुद्ध विहारात आपण एकत्र आलो पाहिजे. आपण जे काही मोठ्या पदावरती होतो हे सुद्धा आपण विसरून गेलो पाहिजे. आता आपण शेवटच्या घटकांमध्ये आहोत जे काही आपल्या हातून घडते ते चांगलेच कार्य असावेत. म्हणजे जे काही आपले हातून चांगले कार्य होईल त्या कार्याचे आपण भागीदार झालो पाहिजे. ही भागीदारी आपली आपल्या सामाजिक जीवनातून बौद्ध विहारातून करू शकतो. सामाजिक समतेच्या भागीदारीसाठी आपण बौद्ध विहारात गेलो पाहिजे. बुद्ध विहारातली छोटी मोठी कामेही आपण केली पाहिजे. आपण आपल्या हातात झाडू घेऊन साफसफाई केली पाहिजे. इथे आता आपण साहेब नाही. ही भूमिका आपण घेतली पाहिजे. मी साहेब होतो पण आता मी रिटायर झालो. आता मी या समाजाचा एक घटक आहे. मी माझ्यापासूनच सुरुवात करतो. आपणच छोटे-मोठे जर कार्य केले तर आपल्याकडे पाहणारे समाज बांधव हे सुद्धा मोठ्या विशिष्ट नजरेने पाहत राहतील. समाजामध्ये मोठा संदेश जाईल. वर्षावास काळातील ही चर्चा मार्मिक होती. बरेच सेवानिवृत्त अधिकारी स्वतःच्या अपार्टमेंटमध्ये राहायला आले. त्यांना आपल्याबद्दल प्रचंड अभिमान आहे. अपार्टमेंटमधे एकापेक्षा एक लोक आहेत. येथे कुणी कुणासोबत बोलत नसल्यामुळे आपल्या जुन्या संबंधित मित्रांना फुलझेलेनी एकत्र करून भेटी सुरू केल्या होत्या. जवळच्या पार्कमध्ये सर्व एकत्र येत होते. आपल्या लेव्हलच्या लोकांसोबत कार्य करायचे म्हणून काहींनी वेगळा ग्रूप तयार करू म्हणून कार्य सुरू केले. इतक्यात नगराळे म्हणाले, माझ्या शेजारी असणारे शीख समाजाचे उच्च अधिकारी गृहस्थ गुरुद्वारामधे साफसफाई करतात. आपण आपल्या समाजासाठी काय करतो तर लेव्हल बघतो, असे डोंगरे म्हणाले. उगवता सूर्य आणि मावळता सूर्य दोघंही सुंदरच असतात. पण लोक नमस्कार फक्त उगवत्या सूर्यालाच करतात. मावळत्याला कोणी विचारत नाही. हे वास्तव आपण मान्य केलेच पाहिजे, असे कुंभारे म्हणाले. तर आपण जे पद, प्रतिष्ठा, सत्ता यांमध्ये जगत असतो, ती आपली ओळख नसते. ती काही काळापुरती असते आणि जर आपण त्यालाच आयुष्य समजत असू, तर लक्षात घेतले पाहिजे की एक दिवस हे सगळे संपणारच. असे म्हणून चहांदे बोलके झाले. शतरंजात राजा, राणी, उंट, घोडा, प्यादा यांचे महत्त्व फक्त खेळ सुरू असेपर्यंतच असते. एकदा का खेळ संपला, सगळेच एकाच पेटीत जातात. डब्बा बंद! असे हसत हसत बहादुरे म्हणाले. तर आजचा दिवस शांत आहे याचा आनंद घ्या, उद्याही शांती लाभो हीच आशा बाळगा. काय घेऊन आलो आणि काय घेऊन जाणार आहोत.

विलास गजभिये
मो. 9421588901

आता जितके देता येईल तितके आपल्या समाजाला दिले पाहिजे असे भगत सांगत होते. तर स्मशानभूमीकडे जातांना रिकाम्या हाताने जाणार आहोत. असे म्हणून सर्व एकत्र आलेले मित्र आपआपल्या वाटेने घराकडे निघाले. ■ ■

समाजकार्य म्हणजे केवळ राजकारण नव्हे. ते आवश्यक आणि महत्त्वाचे शक्ती असलेले साधन आहेच. त्यासाठी प्रगल्भ समाज निर्माण करावा लागतो. म्हणून त्यासाठी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी संदेश दिला होता, 'शिका, संघटित व्हा आणि संघर्ष करा.' समाज जसा शिक्षण शिकायला लागला तसा आपला शत्रू राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ आणि परिवार हा त्या विरुद्ध चाल खेळू लागला. ब्राम्हणेतर समाज अडाणी, निर्धन आणि गुलाम राहावा हेच त्यांचे हिटलरी विचार अमलात आणण्यासाठी संघ आणि परिवार प्रयत्नशील होता, आहे आणि पुढेही तो राहील.

पती-पत्नी शिबिराची (30-31 ऑगस्ट) प्रासंगिकता

आज जगात प्रतिगामी लोक सत्तेत आहेत. अशा वेळी शिक्षण हा उद्योग होणे स्वाभाविकच होते. खाजगीकरण, उदारीकरण आणि जागतिकीकरण यामुळे शिक्षण हळूहळू उद्योग झाला. सर्वच समाजातील श्रीमंत लोक आपल्या मुलांकरीता शिक्षण विकत घेऊ लागले. गरीब शिक्षणापासून वंचित राहू लागला. मध्यम वर्ग जमेल तेवढी मेहनत करून श्रीमंतांचे अनुकरण करून बेजार होऊ लागला. आज सरकारी शाळा बंद पाडल्या गेल्यात. दलीत, आदिवासी, भटके विमुक्त आणि सर्व समाजातील गरीब कुटुंबातील मुलाचा शिक्षण घेण्याचा मार्ग बंद झाला. त्यांना मजूर, कामगार म्हणून नाव, पत्ता वाचता यावा, येवढे शिक्षण मिळाले तरी उपकार समजा अशी स्थिती निर्माण झाली.

त्यामुळे मुलांच्या शिक्षणाबद्दल पालकांना जागृत राहणे अति आवश्यक झाले आहे. हा पालक जागृतीचा मार्ग म्हणून पती पत्नी शिबिराची गरज भासली. हे रानटी स्पर्धेचे युग आहे. येथे माणसाला किंमत नाही. अशा परिस्थितीत आपण टिकून कसे रहाल? याचा विचार करून नियोजन केले पाहिजे. म्हणून पालक जागृती अभियान सतत चालू ठेवण्यासाठी सर्वांनी प्रयत्न केले पाहिजेत. आमचे प्रयत्न फार तोकडे पडतात. एक मॉडेल म्हणून समाजानी या उपक्रमाकडे बघून राज्याच्या म्हणा की देशाच्या प्रत्येक जिल्हा पातळीवर हे आयोजन स्थानिक लोकांनी करावे. आम्ही सर्व चमू त्यांना सहकार्य करू. बॅनरचा युगो नाही. ते कोणतेही असो आम्हाला समस्या नाही.

सन 1999 सालापासून संत गाडगेबाबा आश्रमाचे वतीने 13 ते 16 वयोगटातील विद्यार्थी संस्कार आणि व्यक्तिमत्व विकास निवासी शिबिर दरवर्षी आयोजित करण्यात येते. मधल्या काळात खंड पडला होता. अनुकूल परिस्थिती झाल्याबरोबर परत आम्ही 2023 पासून आयोजन सुरू केले. या उपक्रमातून आमच्या निर्दशनात असे आले की, पालक जर जागृत झाले नाहीत तर शिबिरातून घरी गेल्यावर मुले जी शिबिरातून संस्कार शिदोरी घेऊन जातात ते हळू हळू विसरतात. म्हणून पालकांचे मार्गदर्शन शिबिर होणे गरजेचे आहे. ते मुलांना संस्कारक्षम बनवण्यासाठी सक्षम होतील अशी आशा आहे.

'मुलाच्या अभ्यासात आई वडिलांची भूमिका' या शीर्षकाखाली हे शिबिर होत आहे. परंतु त्यात एकूण 14 विषयावर मार्गदर्शन होईल. मुलांकडून अभ्यास कसा करून घ्यावा?, लाईफ मॅनेजमेंट या विषयात कोणत्या वयात कोणत्या समस्यांना तोंड द्यावे लागते हे विस्ताराने सांगितले जाते. त्यामुळे पालक सावध राहातात. आपली ध्येय मुलांवर लादू नये. कारण त्यामुळे अनेक मुलांनी आत्महत्या केलेल्या आहेत. बाल मानसशास्त्र पालकांना माहिती असले पाहिजे. पालकांनी मुलांचे आरोग्य चांगले राखावे यासाठी संभाव्य आजार आणि आहार याबद्दल डॉक्टर मंडळींकडून मार्गदर्शन होणे आवश्यक आहे. आई वडील जर आजारी असतील तर मुलांचे शिक्षणावर वाईट परिणाम होतातच. म्हणून गर्भाशय आणि स्तन कर्करोग हे जे प्रमाण वाढलेले दिसते त्याबद्दल सावधानता बाळगणे आवश्यक आहे. ते मार्गदर्शन झाले पाहिजे. आज कौटूंबिक भांडणे फार वाढलीत. त्याचा वाईट परिणाम मुलांचे शिक्षणावर होतो. ती भांडणे प्रामुख्याने कोणत्या कारणांमुळे होतात त्याचे विस्ताराने मार्गदर्शन केले जाते. पालकांमध्ये अंधश्रद्धा असेल तर त्याचे मुलांचे अभ्यासावर होणाऱ्या दुष्परिणामाबद्दल चर्चा होते. मोबाईल, टी.व्ही. हे आवश्यक जरी असले तरी त्याला मर्यादा देखील आहेत ते लक्षात आणून द्यावे लागेल. नोकरीच्या ज्या संधी उपलब्ध आहेत त्या आपल्याला माहिती पाहिजेत. तो एक विषय घेऊन त्या क्षेत्रात कार्यरत असलेल्या मार्गदर्शक मार्गदर्शन करतील.

मुले सदाचारी असणे आवश्यक आहे. ते कसे होतील? शाळा आणि शिक्षक याबद्दल पालकांनी अवास्तव आणि अनादराने वाच्यता केली तर त्याचे काय वाईट परिणाम होतात? त्याबद्दल मार्गदर्शन लाभले पाहिजे. मुले वयात आल्यावर त्यांच्या वर्तनात बदल कसा होतो आणि तेव्हा पालकांनी कसे वर्तन करावे? मुले जर समाजाभिमुख होणार नसतील त्याचे दुष्परिणाम काय होतील? त्याबद्दल पालक कसे वागले पाहिजेत? जबाबदार पालक म्हणजे काय? मुले हट्ट करतात, मुला-मुलींचे संबंध राहतात, त्यातून गुंतागुंत कशी निर्माण होते? याबद्दल मुलांचे आई-वडिलांना, पालकांना मार्गदर्शन करण्यासाठी या शिबिराचे आयोजन करण्यात आले आहे. याला दैनिक बहुजन सौरभ आणि बानाई यांचे विशेष सहकार्य लाभत आहे. त्याबद्दल त्यांचे आम्ही आभार मानतो. या दोन दिवसीय अनिवासी शिबिरात सकाळी चहा नाष्टा, दुपारी भोजन व्यवस्था करण्यात आली आहे. सर्व खर्च शिबिरार्थिंचे शुल्कातून होणार आहे. त्यासाठी प्रत्येक व्यक्तीकडून 500 रू. शुल्क आकारले जात आहे. फुकटची संवय घातक आहे. शंभर लोकांचे हे शिबिर राहील. या शिबिराचे उद्घाटन महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मुलन समितीचे नागपूर जिल्हाध्यक्ष सरदार जगजीत सिंग करणार असून त्यावेळी मुख्य अतिथी बानाईचे अध्यक्ष अरविंद गेडाम राहातील. समारोप सुप्रसिद्ध नेत्र तज्ञ डॉ. एन. डी. पाटील आणि समाज सेविका प्रा. डॉ. राधाताई पवार पाहाडे यांचे प्रमुख उपस्थितीत होणार आहे.

या शिबिरात मार्गदर्शक म्हणून छायाताई सावरकर, डॉ. संध्याताई पवार, डॉ. प्रेरणाताई कांबळे धाबर्डे, सुप्रसिद्ध बालरोग तज्ञ डॉ. सुचित बागडे, पोट आणि हाड सर्जन डॉ. बी. एस. गेडाम, डॉ. सरोजताई आगलावे, डॉ.सरोजताई डांगे शामकुवर, प्रा. घनशाम धाबर्डे, डॉ. प्रमिलाताई चिंचखेडे, ताराताई गजभिये, अस्मिताताई बुलकुंडे, विजयकांत पाणबुडे, प्रा. विनोद बागडे, डॉ. सुनील भगत आणि शिबिर नेतृत्व करणारे अशोक सरस्वती बौद्ध हे प्रामुख्याने मार्गदर्शन करतील. हे दोन्ही प्रकल्प तरुणाचे हाती मागील वर्षापासून सोपविले आहेत. सतीश गायकवाड आणि बबिताताई गायकवाड या शिक्षक उभयतांचे नेतृत्वात हे आयोजन करणारी एक टीम कार्यरत आहे. त्यामध्ये प्रामुख्याने सावित्री नाखले, सुषमा पाखरे, सुविता लोखंडे, वनिता कराडे, महेंद्र कराडे, सुचिताताई बुरबुरे, प्रमिला सोनवणे, माया जामगडे, तारा गजभिये, मृणालिली दहीवले, नंदा भगत, अश्विनी मोडक, ईश्वर कुरळकर, महेंद्र चहांदे, ममता गणवीर, वैशाली कानफाडे, डॉ. प्रमिला चिंचखेडे आणि अशोक सरस्वती बौद्ध ही सर्व चमू गायकवाड दांपत्याचे मदतीला सक्षमपणे सोबत आहेत.

या शिबिरात जाती धर्माचे बंधन नाही. अत्यंत गरीब असलेल्या होतकरू सहा पालकांचे शुल्क आयोजन समिती भरणार आहेत. इतर सर्व आई वडील आणि पालक प्रत्येकी 500/-रू. शुल्क देऊन येतील. शुल्क न ठेवता लोक वर्गणीतून जर शिबिर आयोजित केले तर गंभीर नसलेले हौसी पालक येतात आणि भोजन करून घरी निघून जातात. शुल्क भरून जे येतात ते लोक सर्व सत्र गंभीरतेने ऐकतात हा माझा अनुभव आहे. दुसरा भाग किती उपक्रमासाठी लोकांना दान मागावे यालाही मर्यादा आहेत. शुल्क आकारले जात आहे. म्हणून समाजातील नागरिकांनी याचा लाभ घ्यावा. बाल संस्कार आणि व्यक्तिमत्व विकास निवासी शिबिरात आलेल्या मुलांचे पालकांना प्राधान्य देण्यात येईल. हे शिबिर बानाईचे वरचे सभागृह, उरुवेला कॉलनी, वर्धा रोड, नागपूर येथे सव्वा महिन्यानंतर म्हणजे ऑगस्ट महिन्याच्या अखेरीस शनिवार-रविवारी दि. 30 आणि 31 रोजी आयोजित केले आहे. सकाळी 8 ते सायं. 6 पर्यंत दोन्ही दिवस चालेल. निवासाची व्यवस्था प्रत्येकाने स्वतंत्र करावी. या शिबिरातून पालकांना नक्कीच अविस्मरणीय आणि उपयोगी पडणारे मार्गदर्शन होईल. म्हणून त्यांचे कानावर हे उपक्रम जावेत म्हणून हा लेख प्रपंच. दैनिक बहुजन सौरभमुळे बाल संस्कार शिबिर आयोजन बऱ्याच लोकांपर्यंत गेले. त्यामुळे आम्ही त्यांचे ऋणी आहोत. आता आपण लाभ घ्यावा. ■ ■

लेखांक ११९

अशोक सरस्वती बोधी
मो. 8530980741

ती एका शिक्षकाच्या आयुष्याची शेवटची संध्याकाळ होती...

दिनकर सर विद्यार्थ्यांमध्ये प्रचंड लोकप्रिय असलेले एक सेवामुक्त शिक्षक. तीन दिवसांपूर्वी शहरातील एका रुग्णालयात उपचार घेत असताना त्यांचे निधन झाले होते. त्यांच्या स्मरणार्थ आज प्रार्थना सभेचे आयोजन करण्यात आले होते.

वेळ होत चाललेला, म्हणून हळूहळू लोक जमू लागले. ठरलेल्या वेळेस कार्यक्रम सुरू झाला. एकामागून एक विद्यार्थी आणि काही लोकांनी त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वावर आणि कार्यावर प्रकाश टाकला. सभेला रंग चढत असतानाच एक अनोळखी व्यक्ती आत आली आणि म्हणाली, 'हा लिफाफा दिनकर सरांच्या रुग्णालयातील उशीखाली सापडला. त्यावर त्यांनी लिहिले आहे, 'हा केवळ माझ्या प्रार्थना सभेतच उघडावा.' सगळ्यांना आश्चर्य वाटले. सरांच्या इच्छेनुसार लिफाफा उघडण्यात आला. त्यात एक पत्र होते. सभेत उपस्थित असलेल्या एका व्यक्तीने ते पत्र मोठ्याने वाचायला सुरुवात केली...

पत्राचा मजकूर :

प्रिय बंधूंनो,

जेव्हा हे पत्र वाचले जात असेल, तेव्हा मी या जगातून निघून गेलो असेन. हे पत्र विशेषतः माझ्या शिक्षक बांधवांसाठी आहे. माझ्या जीवनातील अनुभव त्यांच्याशी शेअर करण्यासाठी. जर त्यातून थोडी जरी प्रेरणा मिळाली, तर मी माझे आयुष्य सार्थकी लागले असे समजेन. साल होते 1975. शिक्षक म्हणून 20 वर्षं झाली होती. एकदा वृंदावनला धार्मिक यात्रेस गेलो होतो. तिथे एकदा रामसुखदासजींचे सत्संग ऐकायला गेलो. प्रवचन संपल्यानंतर मी त्यांना विचारले, 'स्वामीजी, माझी ईश्वरावर नितांत श्रद्धा आहे, पण मला पूजाअर्चा, विधी वगैरे करणे फारसे जमत नाही. तरीही मला ईश्वराची कृपा कशी लाभेल?' स्वामीजी थोडा वेळ शांत राहिले. मग म्हणाले, 'भक्ती म्हणजे सेवा. जर आपण प्रत्येक प्राणीमात्रात ईश्वराचे रूप पाहिले आणि मनापासून सेवा केली, तर तीच खरी भक्ती!' मग त्यांनी मला विचारले, 'तू काय करतोस?' 'मी एक शिक्षक आहे.' 'मग तुझे कामच तुझी भक्ती समज. जर प्रत्येक व्यावसायिक आपल्या कामात सेवा आणि कृतज्ञतेची भावना ठेवेल, तर तो ईश्वराचीच सेवा करत असतो.' हे विचार मनात घेऊन परत शाळेत आलो.

पण लवकरच लक्षात आले की, मुर्तीची भक्ती करणे किती सोपे आहे! आणि मुलांचे शिक्षण... अहो, त्या चंचलतेने, वात्रट स्वभावाने, सततच्या प्रश्नांनी, हे तर अगदी कठीण! कधी शहाणे, कधी मंदबुद्धी, कधी आज्ञाधारक तर कधी खोडकर विद्यार्थी. त्यात आठवीतला एक विजय नावाचा मुलगा. सतत शाळेत अडचणी निर्माण करणारा. शिक्षणात रस नाही, गैरहजेरी, खोडसाळपणा... त्याच्या अनेक कारस्थानांमुळे मी अनेकदा संतापून त्याला मारायचो. एक दिवस बातमी आली की त्याचा भीषण अपघात झाला आहे आणि दोन्ही पाय फ्रॅक्चर झालेत. थोडे दुःख झाले. पण दिलासाही वाटला की आता काही दिवस तो शाळेत येणार नाही. पण काही दिवसांनी मी विचारांत पडलो, 'ही माझी भक्ती आहे का? एका विद्यार्थ्याच्या अनुपस्थितीचा आनंद घेणे? नाही, काहीतरी चूक आहे. मी निर्णय घेतला की शाळेनंतर मी त्याच्या घरी जाऊन त्याला शिकवेन. जेव्हा मी त्याच्या घरी पोहोचलो, तो आश्चर्यचकित झाला. मी त्याला समजावले, विचारपूस केली आणि शिकवायला सुरुवात केली. हळूहळू तो बदलू लागला. अभ्यासात रस घेतला. खूप हुशार होता, फक्त योग्य मार्गदर्शनाची आणि प्रेमाची गरज होती. परीक्षा आली, त्याने छान गुण मिळवले 73टक्के! नंतर मी ट्रान्सफर होऊन दुसरीकडे गेलो. काळ पुढे सरकत होता. अनेक विद्यार्थी आले-गेले, पण विजयसारखा अनुभव जीवनात ठसा उमटवून गेला.

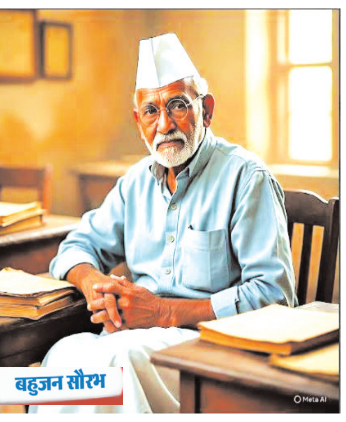

10 वर्षांनी, आणि हे पत्र लिहायच्या आठवडाभर आधी, मला हॉस्पिटलमध्ये जबरदस्त ब्लड प्रेशरने आयसीयूमध्ये दाखल केले गेले. शुद्धीवर आलो तेव्हा एक डॉक्टर माझे प्रकरण पाहत होता. तो म्हणाला, 'सर, आपण इथे?' 'हो, पण तुम्ही कोण?'

'मी विजय!' तोच विद्यार्थी आज एक यशस्वी हार्ट सर्जन! आणि म्हणतो, 'सर, तुम्हीच माझे आयुष्य बदलले'. ते ऐकून मी समाधानी झालो. विजयचे यश हे माझे रिपोर्ट कार्ड होते. ईश्वराचा शिक्कामोर्तब. त्यानंतरची रात्र... मी झोपलो. वाटले, हीच कदाचित माझी शेवटची रात्र आहे. आज पहाटे सूर्यदर्शन झाले. सूर्यास्त दिसेल की नाही माहीत नाही. हे पत्र मी सकाळी 3 तासांपूर्वी लिहायला सुरुवात केले. हे पत्र सांगते की, प्रेमाने, मनापासून केलेली सेवा कधीही वाया जात नाही.

शिक्षकांनो, तुम्ही कोण आहात हे विसरू नका! तुमच्यामुळेच डॉक्टर, इंजिनीयर, कलेक्टर, मंत्री घडतात. तुम्हीच या राष्ट्राचे शिल्पकार आहात. चला... येतो ग मी आता..

पत्र संपले. सगळीकडे शांतता पसरली होती. पण प्रत्येकाच्या मनात एकच भावना, 'दिनकर सर गेले नाहीत, ते आजही आपल्यात आहेत... एका अमर प्रेरणेच्या रूपात.' ही कथा शिक्षणक्षेत्रातील प्रत्येक व्यक्तीने वाचावी अशी आहे. शिक्षक म्हणजे फक्त ज्ञानदाते नाहीत, ते जीवनाचे खरे शिल्पकार असतात. ■ ■

– गोपाळकृष्ण वाणी

चळवळीतील लोकशाहीर लक्ष्मण सखाराम देठे उर्फ मनोहर

वर्षभरापूर्वी मला फोन आला, जय भीम राष्ट्रपाल सावंतसर! मी शाहीर लक्ष्मण देठे मुंबईतून बोलतोय. तुमच्या लेखांना प्रसिद्धी देणाऱ्या बहुजन सौरभ आणि तुम्हालाही लाख लाख धन्यवाद. लक्ष्मण देठे हे नाव मी ऐकलेले होतेच. काही दिवसांनी त्यांच 'क्रांतियुगातील महानायकाना मानवंदना' पुस्तके पाठविले, त्यातला परिचय वाचला. ज्येष्ठ गायक महेशबाबू तथा महेश गमरेचे चिरंजीव कवी गायक पत्रकार अनिल गमरे हे त्यांच्या सहवासात आहेत. त्यांच्या मार्फत आणि देठे काकांशी बोलून अधिकची माहिती घेतली. सर्वप्रथम त्यांना धन्यवाद!

सामाजिक प्रबोधनाचा वारसा कलावंतांनी समाजापुढे नेऊन प्रबोधन घडून आणले. तोच वारसा लोकशाहीर, महाराष्ट्राचे सुप्रसिद्ध शिघ्र लोककवी, कॅसेट, टीव्ही, सीडी, व्हीसीडी फेम, पद्मश्री दया पवार, लोकनायक सम्यक मोहोळ, सम्यक साहित्यरत्न, वामनदादा काव्य किरण, समाज वैभव, जनसेवा, लोक गौरव साहित्यरत्न, भिमरत्न समाजभूषण, राज्यस्तरीय अनेक सन्मान पात्र गौरव पुरस्कार, ज्येष्ठ साहित्यिक लोकशाहीर लक्ष्मण सखाराम देठे उर्फ कवी मनोहर जपत आहेत. जन्म मंचर पुणे या ठिकाणी 16/08/1947 रोजी सर्वसामान्य कुटुंबात झाला. वडिलांचे नाव सखाराम देठे, तर आईचे नाव रंगुबाई आई वडील हे शेतकरी त्यांना चार मुले. लक्ष्मणजी मोठे, कमल, सुमन बहिणी, भाऊ मनोहर बंधूंचा उल्लेख त्यांच्या प्रत्येक गीतात असतो. लहानपणापासूनच कलेची आवड, आपली कला जोपासत त्यांनी 11 वी पर्यंत शिक्षण घेतले, गावामध्ये कधी गायन पार्टी आली की ती ऐकण्यासाठी त्या ठिकाणी जात त्यातूनच त्यांना गायन व गीत लिखाणाची ओढ लागली आणि त्यांनी मुंबईची वाट धरली. भांडुप इथे राहण्यासाठी आले. रेल्वेमध्ये नोकरी मिळाली. नोकरी करत त्यांनी परिवाराचा सांभाळ केला. सामाजिक बांधिलकी जपत 1966 पासून प्रबोधन गाणी लिहिण्यास सुरुवात केली.

महाराष्ट्रामध्ये लोककलेतून व्यसनमुक्ती, समाजसेवा जनजागृती अंधश्रद्धा विरुद्ध, विद्रोही काव्यातून समाज प्रबोधन करून विविध कला क्षेत्रातून सातत्याने परिवर्तन घडवून आणणारे प्रसिद्ध कलावंत पैकी नित्य कार्यरत असलेले तन-मन धनाने आणि जिद्दीने आपले सर्व सुख दुःख विसरून सामाजिक कामात रमणारे, सामाजिक बांधिलकी प्रेरणास्त्रोत होणारे आपल्या धारदार लेखणीतून प्रत्येक वाक्याला अर्थपूर्ण लिखाण करणारे लोककवी शाहीर लक्ष्मण देठे उर्फ मनोहर या नावाने प्रसिद्धीला आले. त्यांनी आपले पहिले गीत 'रमा वसवून ग पंढरी' या गीताला खूप मोठा प्रतिसाद मिळाला. हे गीत खूप लोकप्रिय ठरले. त्यांच्या गायकी व लिखाणाची लोकांनी कौतुक केले. त्यांचे कार्यक्रम दूरदर्शन आकाशवाणीवर प्रसारित होऊ लागले. त्यातील एक कार्यक्रम म्हणजे 'क्रांतीयोद्धा.' महाराष्ट्र शासनाच्या अंतर्गत दूरदर्शन प्रसारित होऊ लागला. समाजातील अनेक विषय जसे हुंडाबळी, व्यसनमुक्ती तसेच 6 डिसेंबर या दिनी डॉ. बाबासाहेबांना मानवंदना देणारे कार्यक्रम दूरदर्शनवर प्रसारित होऊ लागले, त्यांच्या विचारांची, लेखणीची समाजात मोठ्या प्रमाणात चर्चा सुरू झाली. जनसेवा करण्याची असे आम्हा गोडी धरणार नाही याची आम्ही लाज थोडी' अशा सरळ मार्मिक व सडेतोड लिखाणामध्ये प्रसिद्ध होता. सण 1967 साली मुंबईमध्ये राहणारे सुमधुर आवाजाचे व निष्ठावंत गायक श्री. मुरलीधर आर. जगताप यांच्याशी ओळख झाली. दोघांनी मिळून 'जनजागृती' नावाची गायन पार्टी रजिस्टर करून महाराष्ट्रभर फिरले. माझा पहिला कव्वालीचा सामना हा त्यावेळीचे ख्यातनाम गायक रामचंद्र गायकवाड यांच्याबरोबर झाला. कार्यक्रमामधून त्यांना अनेक चांगले वाईट अनुभव आले. त्यांनी त्यातून काही छोटे-मोठे बारकावे शिकून घेतले. पुढे एक कवी/गायक म्हणून वाटचाल सुरू केली. त्याचप्रमाणे त्यांचे अनेक कला- कारांबरोबर सामने रंगले. त्यामध्ये गायक सुमन रोहम, गायिका शकीला बानू, रंजना शिंदे, ख्यातनाम गायक श्रावण यशवंते, गायक किसन खरात, पहाडी आवाजाचे गायक महेश बाबू गमरे तसेच नामवंत गायक भिकू भंडारी यांच्या बरोबर झाले. या नावांपैकी काही कलावंत ह्यात आहेत तर काही कलावंत काळाच्या ओघात हरवून गेले. त्यांच्या आठवणी सांगताना त्यांचा कंठ दाटला. त्यांनी अनेक कॅसेट काढल्या. त्याच्यात त्यांची पहिली कॅसेट 'घटनापती' काढून समाजात एक नवचैतन्य निर्माण केले. वकील, न्यायाधीश, विचारवंत, अभ्यासक यांना कॅसेट पाठवण्यात आल्या. सर्वांनी कौतुक केले. 'घटनापती' कॅसेटची नोंद एक नामांकित विश्व लीडर या मासिकामध्ये लक्ष्मण देठे यांची मुलाखत छापून आली. अशी माहिती त्यांनी दिली. त्यांचे शिक्षण जरी 11वी असले तरी विचारांची छाप राजकीय आणि समाजात पाडली. तसेच बौद्ध समाज, धम्मयान नागपूरचे नागदर्पण, युग प्रवर्तक आदी मासिकातून व साप्ताहिकातून त्यांचे लिखाण प्रसिद्ध होत गेले. तसेच अनेक दैनिकामधून वृत्तरत्न सम्राट, विश्वसम्राट, लोकनायक, महानायक मधून नियमित कविता, लेख प्रकाशित झालेत, असे त्यांना अनेक सन्मानांनी सन्मानपत्र, गौरवपत्र देऊन त्यांना गौरवण्यात आले. समाजातील नामवंत दिग्गज कलाकारांना त्यांच्याकडे गाण्यासाठी नेहमीच यावे लागते. त्यांचे लिखाण व त्यांची गीते आवडीने कलाकार गातात. त्यातली काही नामवंत नावे पुढील प्रमाणे, गायिका शकीला बानू पुनवी, पहाडी आवाजाचे गायक प्रल्हाददादा शिंदे, अभिनयाचा बादशाह गायक गोविंददादा म्हशीलकर, मुरलीधर जगताप, महिंद्र अहिरे, विश्वासराव मोरे, चंद्रकांत शिंदे, गायिका शकुंतला जाधव, गायिका मीनाक्षी थोरात, दिपाली शिंदे, भीमसेन जाधव, रत्नकार चव्हाण, अशोक जगताप, जनार्दन शिंदे, सुधीर खैरे यांनी गायली आहेत. या लोक कलावंतनी समाजात अनेक कलावंत घडविले, शाहीर लक्ष्मण देठे यांना मंत्रालयाच्या वतीने दामोदर हॉलमध्ये परळ मुंबई इथे 'लोकनायक' हा पुरस्कार देऊन महाराष्ट्र शासनाने गौरवण्यात आले. त्यांनी अनेक संस्थांचे अध्यक्षपद भूषविले आहे. 'समाज कल्याण हेच आपले अंतिम ध्येय' हे ब्रिद वाक्य घेऊन त्यांनी समता साहित्य लोक कला केंद्र या संस्थेची स्थापना करून अध्यक्षपद भूषविले असून सर्व जाती-धर्माच्या कलावंतांना एकत्र करून कलावंतांच्या न्याय हक्कासाठी ते आजही निःस्वार्थीपणाने कार्यरत आहेत. आयुष्यातील 77 वर्षे निःस्वार्थीपणाने समाजाला वाहिले. अनेक कलाकार त्यांना गुरुस्थानी मानतात, कोकण कला मंचाचे अध्यक्ष मंदारजी कवाडे, गायक संगमजी कासारे, शाहीरा सीमाताई पाटील चंद्रकांत दादा शिंदे, मुरलीधर जगताप तसेच सध्याचे नवीन होतकरू तरुण पिढीचे कलावंत कवी/गायक गौतम मोरे, रुपेश साखरे, अनिल गमरे (भांडुप) अशा नवीन तडफदार गायकांशी चांगले संबंध आहेत. आपण जे कार्य करत आहे ते समाजकार्य आहे हेच ध्येय धरून त्यांनी आजपर्यंत हा गाडा ओढत आणला आहे. समाजाने भरभरून दिला आहे. पण त्यांच्या मनात एक खंत आहे की समाजातील लोकांनी निःस्वार्थीपणे समाजकार्य करावे आणि डॉ. बाबासाहेबांचा हा रथ चिरंतर ओढावा हीच त्यांची समाजाकडे मागणी आहे. पत्नी सौ. नंदा, एक मुलगा, दोन मुली यांनी आपणास आजमितीस साथ आहे, असे सांगितले. कलेसाठी संपूर्ण महाराष्ट्र फिरलो, मराठी सोबत हिंदी, उर्दू गायले. महंमद शफी शायरी लिहून देत असे, विठ्ठल हेदुकर सोबत कामगार सभेत आकाशवाणीवर गीते सादर केली. श्रोत्यांची पत्र यायची. असा एक थोर कवी गायक लक्ष्मण देठे उर्फ मनोहर त्यांच्या कार्याला मानाचा जय भिम. 'महापुरुषांना जाती धर्मात वाटू नका स्वार्थासाठी दुकाने आपुली थाटू नका' 'निधड्या छातीचे, खंबीर मनाचे होते जगात ऐसे नर पोलादी पुरुष होऊन गेले भीमराव आंबेडकर' 'मैत्री असावी जीवाभावाची अरे नसावी ती वरवर पणाची' अशी पाच हजाराहून गाणी लिहिणाऱ्या या कलावंताला दीर्घायुष्य लाभो हीच मंगल कामना! ■ ■

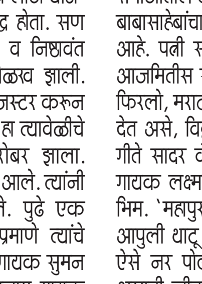

राष्ट्रपाल भा. सावंत
मो. 9403144356

काव्यफुले

संयोजक : प्रा. भीमराव गायकवाड
मो. 9822507225

जयभीम

बा भिमा आमच्या
जगण्यातील अर्थ, संदर्भ
तू.....
हिंदू कोडं बील हा अलंकार
भेट केलास आम्हा
समस्त स्त्री जातीला.
मी चालेन....
तुझ्या पावलावर पाऊल
ठेवून
तू दिलेला बुद्ध शोधेन मी
माझ्या जगण्याचा वाटेवर....
प्रस्थापितांच्या छाताडावर पाय
ठेऊन.
झालास तू....
आमच्या जगण्याचा आधार.
जयभीम जयभीम जयभीम
हा नारा केवळ
आमच्या ओठावर नसावा.
तो कृतीशील असावा.
कारण अस्पृश्यतेचे घाव
अजूनही हीरवे आहेत.
ते रोज नव्याने जन्माला
येतात
मुक्याने सोसाव्या
लागतात आहेत अजूनही
जातीयतेच्या जीवघेण्या
कळा.
दाखवले जातंय...
उलट आम्हालाच धाक.
काही आमच्यातील सामील
झाले त्यांच्या गटात....
काही उघड उघड,काही छुपे
बा भिमा सैरभैर
झाल्यागत आमची अवस्था
दिक्षाभुमीवरुन....
गर्दीतून वाट काढीत चालत
असताना.
निळ्या आकाशाच्या
छताखाली
मी शोधत असते तुझ्या
पावलांचे ठसे.
निळ्या पाखरांच्या गर्दीत
तू दिसतोस मला....
एकटाच चिंतेत उभा.
हल्ली तुझ्या....
लेकरांचा स्वार्थ झालाय
मोठा.
तुला केले लहान
लक्तेजीगर म्हणावे की घर
भरणारे.
संविधान आहे धोक्यात
असे म्हणत असतांनी ....
मग जागा का होत नाही
आमचा स्वाभिमान.
विखुरलेल्या तुझ्या स्वप्नांना
पुन्हा वास्तवात खरे
उतरण्याची मज आस.
अजूनही वेळ गेलेली नाही.
बा भिमा....
तुझ्या झोपी गेलेल्या पिल्लांना
आतातरी यावी जाग.
जयभीम नुसता नारा नाही.
तो असावा आमचा अखेरचा
श्वास.

– प्रतिभा सहारे

बुद्धमार्गी....

जीवनाला सार्थ करण्या बुद्धमार्गी चालतो मी,
सत्यमार्गी माणसांशी प्रेमभावे वागतो मी.

आदराचा भाव हृदयी, शुद्ध वाचा ठेवतो मी,
आजही सम्यक पथावर, ध्येय माझे गाठतो मी.

वासनेला शांत करतो, तोच त्याच्या अंतरीच्या,
बुद्ध धम्माचा तयाला, मार्ग केवळ सांगतो मी.

अन्नपाणी प्रेमभावे, जन्मदात्यांना मिळावे,
अन् मनाने जप तयांना, लेकराला बोलतो मी.

भावली ना लोकशाही, भोगवादी शासकाला,
तर तयाला ऐनवेळी, आरसाही दावतो मी.

जीवनी जर दुःख येते, या मनाच्या मलिनतेने
घालवाया मळ मनाचा, अष्टगाथा वाचतो मी.

या मनाच्या पाखराला, चेतनेने राखतो मी,
कर्मभावे काळजावर, बुद्ध लेणी कोरतो मी.

– अरुण विघ्ने

चिमण्यांची सभा

चिमण्यांची सभा,
भरली एकदा होती.
सर्वजण एकमेकांशी,
संवाद साधत होती.
चिवचिवाटातून त्यांच्या,
निर्माण संगीत होत होते.
संगीत ते ऐकून मन,
मोहून माझे गेले होते.
मनातले सर्व एकमेकांना,
सांगत ती होती.
मरगळ सारी मनातली,
दूर करीत होती.
ठरले सभेमध्ये त्यांच्या,
नाही हार मानायची.
त्रास दिला मानवाने जरी,
कामे नेटाने करायची.
पिलांना आपल्या आपणच,
भरवायचे वाढवायचे.
आलीच जरी संकटे,
संघर्ष आपले समजायचे.
पास करून ठराव सभेत,
उडून सर्व गेलीत
नव्या जोमाने पुन्हा,
कामास आपल्या लागलीत.

– चंद्रकांत सावळकर

उरलो फक्त आसुरी शर्यतीला का रे ...

देवा !
कसली ही आसुरी-अघोरी,
अमुची शर्यत रे .....।
चाबूक-पराण्या मारण्या,
धनी आसूडलेले रे ॥
हेच् का बैलपोळा-वसुबारस,
साजरा करणारे रे .....।
बेफाम अम्हा हाकूनी,
का आणिती मुखी फेस रे .....।
मूठभर शौकीनी राजकारणापायी,
का गोमाता पुत्रा वेठीस रे .....।
वर्षोन-हरदिनी जुंपूनी शेतात आदी,
आम्ही राबतोच ना रे .....।
मग काहून अघोरी वेदना,
या शर्यत नामे देतात रे .....।
शल्य मनी! शर्यत परवानगीपायी,
आमच्यावरी 'अन्याय' का रे ..... ॥
देवा !
नशिबाने अमुची थट्टा केली रे,
दुरुनी ट्रॅक्टर उपहासे हसतोय रे .....।
उरलो फक्त आसुरी शर्यतीला का रे .....। ?
न्यायालयेही का न जाणीती
अमुच्या वेदना रे ..... ॥

– किरण प्र.चौधरी

सोयी-सुविधा व उपाययोजनांची विधानसभेत मागणी

दीक्षाभूमीवर अनुयायांची गैरसोय टाळावी
डॉ. नितीन राऊत

नागपूर : दीक्षाभूमीवर दरवर्षी धम्मचक्र प्रवर्तन दिनी लाखो अनुयायी येतात. त्यांची कुठलीच गैरसोय होणार नाही याकरिता दक्षता घेऊन स्थानिक प्रशासनाने आयटीआय समोरील मोकळ्या जागेत धम्मचक्र प्रवर्तन दिना पूर्वी शौचालयाचे बांधकाम करून सोयी-सुविधा व उपाययोजना करण्याची मागणी काँग्रेचे जेष्ठ नेते, माजी मंत्री डॉ. नितीन राऊत यांनी विधानसभेत केली. यावेळी बोलतांना डॉ. राऊत म्हणालेत धम्मचक्र प्रवर्तन दिनाच्या निमीत्याने दिक्षाभूमी येथे येणारे लाखो आंबेडकरी अनुयायी दिक्षाभूमीच्या परिसरात दोन ते तीन दिवस मुक्कामी असतात. दीक्षाभूमी परिसरात अनेक वर्षापासून आयटीआय समोरील मोकळ्या जागेत अस्थायी आणि तात्पुरत्या स्वरुपात शौचालयाची सोय करण्यात येते. परंतू, त्या ठिकाणी शासकीय यंत्रणेकडून कोणतीही पूर्वसूचना न देता पक्की संरक्षण भिंत उभी करण्यात आली आहे. त्यामुळे जुने शौचालय वापरण्यायोग्य राहिलेले नाही आणि नवीन व्यवस्था अद्याप करण्यात आलेली नाही. ज्यामुळे 02 ऑक्टोबर रोजी होणाऱ्या धम्मचक्र प्रवर्तन दिनी दिक्षाभूमी येथे येणाऱ्या अनुयायांची गैरसोय होऊन गंभीर समस्या निर्माण होण्याची शक्यता आहे. स्थानिक प्रशासनाला दिक्षाभूमीच्या महत्त्वाची जाणीव असूनही स्थानिक प्रशासनाने ही बाब दुर्लक्षित केल्याचा आरोप करित डॉ. राऊत म्हणालेत सामाजिक समतेचा आणि मानवमूल्यांचा संदेश देणाऱ्या दीक्षाभूमीवर मूलभूत सुविधांची गैरसोय ही दुर्दैवी बाब आहे. प्रशासनाने तत्काळ पावले उचलून अनुयायांची गैरसोय टाळण्याकरिता पाहणी करून सोयी-सुविधा व उपाययोजनांची मागणी डॉ. राऊत यांनी अधिवेशन दरम्यान सभागृहात केली. महिलांना मोठ्या अडचणींना सामोरे जावे लागेल- धम्मचक्र प्रवर्तनदिनाच्या निमित्ताने दीक्षाभूमी येथे लाखो भाविकांची गर्दी होणार असून स्वच्छतेच्या अभावामुळे महिलांना मोठ्या अडचणींना सामोरे जावे लागेल. परिसरात खुले शौच टाळण्यासाठी शौचालये आवश्यक आहेत. त्याचा अभाव झाल्यास परिसरात अस्वच्छता पसरून रोगराईचा धोका निर्माण होईल, याची रोकधामकरिता विशेष खबरदारी घेण्याची मागणी आमदार डॉ. नितीन राऊत यांनी सभागृहात केली.

नवबौद्धांना अनुसूचित जातींच्या यादीत समाविष्ट करा : राजकुमार बडोले

नागपूर : महाराष्ट्र विधानसभेच्या पावसाळी अधिवेशनाच्या अंतिम दिवशी, अर्जुनी मोरगाव विधानसभा क्षेत्राचे आमदार आणि माजी सामाजिक न्यायमंत्री राजकुमार बडोले यांनी नवबौद्ध समाजाला अनुसूचित जातींच्या यादीत समाविष्ट करण्याची जोरदार मागणी केली. तसेच आगामी जनगणनेमुळे निर्माण होणारी समस्या लक्षात आणून दिली. अतिशय आक्रमकरित्या ही मागणी करताना बडोले यांनी केंद्र आणि राज्य सरकारला नवबौद्ध समाजाच्या संवैधानिक हक्कांसाठी तातडीने कार्यवाही करण्याचे आवाहन केले.

ते म्हणाले, 14 ऑक्टोबर 1956 रोजी नागपूरच्या दीक्षाभूमीवर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी लाखों अनुयायांसह बौद्ध धम्माची दीक्षा घेतली. हा क्षण भारतीय इतिहासातील सामाजिक समतेच्या दिशेने क्रांतिकारी ठरला. त्याला 68 वर्षाचा काळ झाला. तरीपण नवबौद्ध समाजाला सामाजिक आणि आर्थिक न्याय मिळविण्यासाठी लढावे लागत आहे. कायदेशीर पेच प्रसंगावर विधानसभेचे लक्ष वेधताना ते म्हणाले, 1956 मध्ये केंद्र सरकारने शीख धर्मातील अनुसूचित जातींच्या व्यक्तींना अनुसूचित जातीच्या यादीत समाविष्ट केले. त्यामुळे 1950 च्या शेड्यूल कास्ट यादीत त्यांचा समावेश झाला. 1990 मध्ये केंद्र सरकारने कायदा करून 1956 नंतर धर्मांतरित

विधानसभेचे वेधले लक्ष, केंद्राकडे पाठपुरावा करा.

अनुसूचित जातीतील नवबौद्धांना अनुसूचित जातीच्या यादीत समाविष्ट करण्याची तरतूद केली. परंतु, प्रत्यक्षात नवबौद्धांना केंद्र सरकारच्या अनुसूचित जातीच्या यादीत समाविष्ट करण्यात आलेले नाही. यामुळे नवबौद्ध समाजाला शिक्षण, नोकरी आणि इतर क्षेत्रांतील आरक्षणापासून वंचित रहावे लागत आहे. ही बाब अनेकदा सरकारच्या लक्षात आणून दिली. या मागणीचा राज्य सरकारने केंद्र सरकारकडे पाठपुरावा करावा. ते म्हणाले, तांत्रिक प्रश्नामुळे नवबौद्ध अल्पसंख्यांक की अनुसूचित जातीत असा प्रश्न उभा ठाकला आहे. नवबौद्धांनी जनगणनेत आपला धर्म 'बौद्ध' असा नोंदवला, तर त्यांना अल्पसंख्यांक म्हणून वर्गीकृत केले जाईल. यामुळे त्यांना अनुसूचित जातींना मिळणाऱ्या सवलती आणि हक्कांपासून केंद्रात वंचित रहावे लागेल. आगामी जनगणनेत नवबौद्ध समाजाची ओळख काय असेल. अल्पसंख्यांक की अनुसूचित जाती? हा प्रश्न संवैधानिकदृष्ट्या गंभीर आहे. त्यामुळे राज्य सरकारने पुढाकार घेऊन केंद्र सरकार सोबत चर्चा करावी अशी मागणी राजकुमार बडोले यांनी केली. या कोंडीवर तोडगा काढण्यासाठी बडोले यांनी मागण्या केल्या. केंद्र आणि राज्य सरकारने तातडीने योग्य निर्णय घेऊन 1956 नंतर धर्मांतरित अनुसूचित जातीतील नवबौद्धांना केंद्र सरकारच्या शेड्यूल कास्ट यादीत समाविष्ट करावे. नवबौद्धांना अनुसूचित जातीचे दाखले देण्यात यावेत, जेणेकरून त्यांना शिक्षण, नोकरी आणि इतर क्षेत्रांतील आरक्षणाचा लाभ मिळेल. हा प्रश्न संवैधानिकदृष्ट्या मार्गी लावण्यासाठी त्वरित कार्यवाही करावी. सामाजिक सक्षमीकरणाची गरज नवबौद्ध समाजाला अनुसूचित जातीच्या यादीत समाविष्ट केल्यास त्यांचे सामाजिक आणि आर्थिक सक्षमीकरण शक्य होईल. हा विषय केवळ नवबौद्ध समाजाचा नसून, सामाजिक न्याय आणि संवैधानिक तत्त्वांचा आहे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी दाखवलेल्या समतेच्या मार्गाला बळ देण्याचा आहे. या प्रकरणी सरकारने तातडीने पावले उचलावीत, असेही त्यांनी आवाहन केले. डॉ. बाबासाहेबांचे स्वप्न प्रत्यक्षात साकार करण्यासाठी देशपातळीवर लढा उभारावा लागेल असा इशाराही राजकुमार बडोले यांनी सरकारला दिला. विधानसभेतील बडोले यांच्या भाषणानंतर अनेक आमदारांनी त्यांची व्यक्तीगत भेट घेऊन हा प्रश्न समजून घेतला.

अमर ज्योती बुद्ध विहार

अमर ज्योती बुद्ध विहार, नारा, नागपूर. 50 वर्षापासून उपरोक्त बुद्ध विहार कार्यरत आहे. विहारात सतत विविध विषयावर चर्चा होतात. वाचनालय आहे.

संवाद मित्र
अनिल दुर्गे
मो. 8830616228

महत्वाचे

संविधान परिवाराच्या वतीने अण्णाभाऊ साठे यांना अभिवादन

नागपूर : साहित्यिक विचारवंत कॉम्रेड अण्णाभाऊ साठे यांच्या स्मृतिदिनानिमित्त संविधान परिवाराच्या वतीने त्यांच्या पुतळ्याला पुष्पहार अर्पण करून अभिवादन करण्यात आले. याप्रसंगी त्यांच्या कार्याचा आढावा व संघर्षाचा आढावा त्यांच्या साहित्याचा विचार सर्व समग्र बाबींचा विचार संविधान परिवाराचे मुख्य संयोजक यांनी त्यांना अभिवादन व श्रद्धांजली अर्पण करताना केले. त्याचप्रमाणे रिपाई नेते प्रदीप नारायणे यांनी सुद्धा अण्णाभाऊ साठे यांच्या जीवनावर प्रकाश टाकला. कामगार नेते सुरेश तामगाडगे यांनी अण्णाभाऊ साठे यांच्या चळवळीविषयी माहिती दिली. याप्रसंगी संविधान परिवाराचे कार्यकर्ते मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. यामध्ये रिपाई नेते राजू चव्हाण, सुखदेव मेश्राम, संविधान परिवाराचे दिलीप बागेश्वर, सिद्धार्थ कांबळे, लोक जनशक्ती पार्टीचे बबलू कडवे, बहुजन समाज पार्टीचे विकास नारायण, सुरेश गाणार, विनोद मेश्राम, संजय ठवरे, जितेंद्र जीभे, हाडके इत्यादी कार्यकर्ते मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

अनुसूचित जाती आयोगाच्यावतीने साहित्यरत्न अण्णाभाऊ साठे यांना अभिवादन

नागपूर : दीक्षाभूमी येथील अनुसूचित जाती आयोगाच्यावतीने 18 जुलै रोजी सकाळी 10 वाजता. विदर्भ प्रदेशचे संघटन मंत्री डॉ. उपेंद्र कोठेकर यांच्या हस्ते दिक्षाभूमी येथील अन्नाभाऊ साठेंच्या प्रतिमेला पुष्पहार अर्पण करून अभिवादन केले. कार्यक्रमास राष्ट्रीय उपाध्यक्ष अशोक मेंढे, सुभाष पारधी, सतीश सिरसवान, परिणीता फुके, शंकरराव वानखेडे, उषा पायलट, संजय कटहलों उपस्थित होते. अनुजाती मोर्चाच्या सर्व पदाधिकारी, कार्यकर्ता या कार्यक्रमाला उपस्थित होते. यावेळी शंकर मेश्राम, महेंद्र प्रधान, अनंत जगनीत, इंद्रजीत वासनिक, हिमांशु पारधी, नूतन शेंदूर्णिकर, किशोर बिहाडे, बंटी पैसाडेली, अजय करोसिया, राजू साल्वे, राजेश नंदेश्वर, रमेश पाडॉन, अमर लोहकार, आदेश वाशिंकर, नितिन वाघमारे, रामकृष्ण भिलकर, रोशन ठोसर, अमित गजरे, संदीप पाटिल, दीपक मघाडे, विजय ढोक, हेमलता जीभे, ज्योती रामटेके उपस्थित होते.

अनिता कांबळे यांच्या 'वाळवी' काव्यसंग्रहाचे रविवारी प्रकाशन

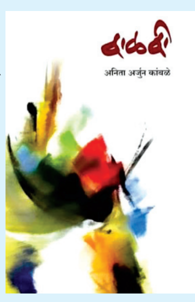

पुसद : फुलसिंग नाईक महाविद्यालयातील मराठीच्या प्राध्यापिका डॉ. अनिता अर्जुन कांबळे यांच्या ठसा प्रकाशनाने प्रकाशित केलेल्या 'वाळवी' या काव्यसंग्रहाचा अ. भा. आंबेडकरी साहित्य संसद शाखा पुसदच्या सहयोगाने प्रकाशन सोहळा हॉटेल अनुप्रभा येथील सभागृहात रविवारी (20 जुलै) सकाळी 11 वाजता आयोजित करण्यात आला आहे. या प्रकाशन सोहळ्याला ज्येष्ठ आंबेडकरी साहित्यिक प्रा. माधव सरकुंडे, ज्येष्ठ समीक्षक दा. गो. काळे, ज्येष्ठ विचारवंत डॉ. अशोक पळवेकर, कवी प्रशांत वंजारे, कवी हेमंतकुमार कांबळे, डॉ. नंदा तायवाडे हे उपस्थित राहणार आहेत. 'वाळवी' या कवितासंग्रहात स्त्रीयांच्या आशा, आकांक्षा, वेदना आंबेडकरी दृष्टीकोनातून दर्जेदारपणे मांडण्यात आल्या आहेत. या प्रकाशन सोहळ्याला उपस्थित राहून सहकार्य करण्याचे आवाहन अ. भा. आंबेडकरी साहित्य संसदेच्या वतीने प्रा. विलास भवरे, प्रा. अनिल काळबांडे, सज्जन बरडे, किरण पतंगे आदींनी केले आहे.

निधन वार्ता

रतन वाकोडे

नागपूर : खंतेनगर येथील रहिवासी रतन पुंजाजी वाकोडे, वय 83, यांचे हृदयविकाराने निधन झाले. त्यांच्या पार्थिवावर वैशाली घाटावर अंत्यसंस्कार करण्यात आले.

दि बुद्धिस्ट सोसायटी ऑफ इंडिया नागपूर जिल्हा शाखा नवनिर्वाचीत कार्यकारिणी

नागपूर : भारतीय बौद्ध महासभेचे राष्ट्रीय अध्यक्ष डॉ. राजरत्न आंबेडकर व राष्ट्रीय महासचिव राहुल शेंडे यांच्या मार्गदर्शनानुसार नागपूर जिल्हा शाखा कार्यकारिणीची निवडणूक प्रक्रिया, सुजाता बुद्ध विहार सुजाता नगर (बिनाकी) नागपूर येथे नुकतीच संपन्न झाली आहे. ही निवडणुक प्रक्रिया भारतीय बौद्ध महासभेचे नागपूर विभागीय प्रभारी नीरज ताकसांडे आणि महाराष्ट्र राज्याचे उपाध्यक्ष विजय वासे यांनी राबविली असून. जबाबदारी पूर्वक निवडणुकीचे कामकाज पूर्ण केले आहे.

पदाधिकारी अध्यक्ष राजेश बौद्ध, उपाध्यक्ष नरेंद्र चाहंदे, सरोज मेश्राम, सचिव आकाश चवरे, सहसचिव अशोक रामटेके, अमन ठवरे, अविनाश मेश्राम, कोषाध्यक्ष विलास झाडे, मुख्य संघठक रोशन राउत, वीरेंद्र रामटेके, विहार संपर्क प्रमुख अमर पानतवाने, मीडिया प्रमुख डी. डी. गजभिए, प्रमोद श्रीरामे, सदस्य शांता डोंगरे, रंजीत राउत, देवीदास राउत, अशोक सोनटक्के, राजेश रामटेके, विनय वाघमारे योगेंद्र भालाधरे, शालीनी बागडे, संजीवन वालदे यांची निवड केली असुन निर्वाचित कार्यकारीणीचे अभिनंदन केले व सर्वांनी आभार मानले.

राष्ट्रीय बौद्ध महासभाचेवतीने महाबोधी विहार मुक्तीसाठी सोमवारी धरणे आंदोलन

नागपूर : महाबोधी महाविहार बुद्ध गया, बिहार राज्य, मुक्त करण्यासाठी व बीटी कायदा रद्द करण्यासाठी एक दिवसाचे दि. 21 जुलै 25 सोमवारला धरणा कार्यक्रम जिल्हाधिकारी नागपूर यांना निवेदन देण्याचे राष्ट्रीय बौद्ध महासभाचेवतीने ठरविण्यात आलेले आहे. तरी सर्व मान्यवर सदस्य गण व बंधू भगिनी उपासक/उपासिका यांनी समाविष्ट होऊन, जिल्हाधिकारी नागपूर यांना निवेदन सादर करणार आहे, तरी सर्व बौद्ध बांधवांना विनंती करण्यात येते की 'महाबोधी महाविहार' बुद्धगया मुक्त करण्यासाठी आपण सर्व बांधवांनी 'संविधान चौकात' सकाळी 11 वाजता एकत्रित येऊन 'एक दिवसीय धरणा' कार्यक्रम व जिल्हाधिकारी यांना निवेदन देण्याकरता सोबत यावे, असे राष्ट्रीय बुद्ध महासभेचे, राष्ट्रीय अध्यक्ष (संस्कार समिती) शुद्धोधन बडवणे, सहकारी डॉ. चांगदेव शेंडे, अध्यक्ष महाराष्ट्र राज्य ईश्वर कडवे, डॉ. रमेश राठोड, उपाध्यक्ष धर्यधर शेंडे, नरेंद्र मेश्राम, सुधाकर थुल, प्रकाश गडपायले, आशिष फुलझेले, यांनी आव्हान केलेले आहे.

आज पर्यंत असे दिसते की ज्या समाजाचे आस्था गृह व मंदिरे असतात त्याचे देखभाल व रखरखाव तसेच पूजा अर्चा, हे त्याच्या समाजाच्या/व्यक्तीच्या अधीन असते व त्या त्या समाजातील लोकांच्या कमिटीकडे असते. परंतु महाबोधी महाविहार हे अनेक वर्षापासून अल्प बौद्ध व्यक्तीच्या व्यतिरिक्त असलेल्या कमिटीकडे आहे. बौद्ध बांधव अल्प असल्यामुळे त्यांच्याकडे काहीही राइट्स नाही व त्यामध्ये इतर समाजाच्या पद्धतीने पूजा-अर्चना होऊन त्याचा पूर्ण ताबा हा इतर व्यक्तीकडे आहे. तेव्हा सदर बुद्ध विहार मुक्त करण्याचे व आपली अस्मिता जपण्याचे आव्हान राष्ट्रीय बौद्ध महासभा, ही करत आहे. तरी सर्व बांधवांनी यात सहभागी होऊन सहकार्य करावे असे आवाहन केले आहे.

शासकीय मुद्राणालयात काष्ट्राईब महासंघाच्या नामफलकाचे उदघाटन

नागपूर : महाराष्ट्र राज्य काष्ट्राईब महासंघा अंतर्गत काष्ट्राईब शासकीय मुद्राणालय कर्मचारी संघटना शाखा नागपूर द्वारा शासकीय मुद्रणालय सिव्हिल लाईन नागपूर यांचे द्वारा काष्ट्राईब शासकीय मुद्राणालय संघटनेचा नामफलकचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला शासकीय मुद्राणालयचे मुख्य प्रवेशद्वारा जवळ संघटनेच्या भव्य नामफलकाचे उदघाटन कामगार नेते व राष्ट्रीय अध्यक्ष काष्ट्राईब महासंघ मा अरुण गाडे, यांचे हस्ते फीत कापून करण्यात आले. मा केतन लाड, व्यवस्थापक शासकीय मुद्रणालय नागपूर यांचे अध्यक्षतेखाली संपन्न झालेल्या उदघाट्न सोहळ्याला प्रा. डॉ. वंदना इंगळे जिल्हा अध्यक्ष, काष्ट्राईब महासंघ, मुद्रणालयाच्या वैधकीय अधिकारी मनीषा खोब्रागडे, काष्ट्राईब महासंघाचे अशोक पाटील, रवि पोथारे प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते. राहुल कांबळे अध्यक्ष शासकीय मुद्रणालय संघटना यांचे पुढाकाराने संपन्न झालेल्या कार्यक्रमाला सुरेश राठोड, ऋषींकेश सहारे, निलेश हाडोते, सोमेश नकवाल, संतोष अडबडिया प्रणय वासालू, निखिल बावनकुळे, ॲलेक्स आर्थर, संतोष देवगडे, श्रावण पांडे, राजेश राठोड, चोपराम बनसोड, लोकेश आडे, लोकेश चव्हाण, भानुदास कांगणे, मनीष गोपनारायण, नामदेव डोंगरे यांचे सह मुद्रनालय संघटनेच्या कार्यकारिणी चे सर्व सभासद तसेच मुद्रणालायचे कर्मचारी अधिकारी उपस्थित होते, संचालन राहुल कांबळे आभार सुरेश राठोड यांनी केले सहकार्य केले.

भीमोदय बुद्ध विहार विश्वकर्मानगर येथे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या सहा फूट उंच प्रतिमेचे अनावरण

नागपूर : भीमोदय बुद्ध विहार आणि अध्ययन कक्ष विश्वकर्मानगर येथे 10 वी आणि 12 पास गुणवंत विद्यार्थ्यांचा सत्कार सोहळा करण्यात आला. मुलांचे आई-वडील सुद्धा सत्कार करण्यात आला. प्रमुख अतिथी सेंट फॉल अँड ज्युनियर कॉलेजचे संचालक राजाभाऊ टाकसाळे तसेच वन अधिकारी व कर्मचारी नेते सुभाष डोंगरे आणि सामाजिक कार्यकर्ता सुरेश तामगाडगे, राष्ट्रीय बौद्ध महासभेचे प्रचारक गुलचंद बौद्ध आणि राहुल महाकाळे यांनी विहारमध्ये डॉ. यशोधरा हाडके यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची सहा फूट उंची प्रतिमा दान केली. मंडळातर्फे त्यांच्या अभिनंदन केले.

शिका संघटित व्हा संघर्ष करा. डॉ. बाबासाहेबांचे अनमोल शब्दापासून विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन आणि कसा अभ्यास करावा एमपीएससी, यूपीएससी एक्झाम कसा करायचा आणि त्यांच्या आई-वडिलांना पण मुलांकडून अभ्यास करण्याचा सराव कसा करून घ्यायचा आणि मुलांना मोबाईल पासून दूर कसा ठेवता येईल आणि डॉ. बाबासाहेबांच्या प्रेरणेमुळे त्यांच्यासमोर ठेवून अभ्यास आई-वडिलांनी लक्ष द्यावे. बुद्ध विहारातर्फे मुलांचा सत्कार मोमेंटो आणि फुलगुच्छ आणि प्रमाणपत्र देऊन मुलांच्या सन्मान केला. कार्यक्रमाचे सुरेख संचालन तारा पाटील यांनी केले. सर्व भिमोदय महिला मंडळाच्या पदाधिकारी व सदस्या उपस्थित होत्या. मुक्ताबाई गावंडे, माया धनविजय, पुष्पांजली गजभिये, अर्चना जंगले, वंदना ढाकणे, कल्पना गडपायले, ज्योत्स्ना कांबळे, सुनीता रणवीर, कल्पना मेश्राम, श्यामला मेश्राम, अंबादास धनविजय, दिलीप बागेश्वर, विनोद जंगले आंबुलकर, विनय पाटील आदी मान्यवर कार्यक्रमाला हजर होते.

प्रवीण गायकवाड याचेवर हल्ला
मराठा सेवा संघाच्यावतीने राज्यभर आंदोलनाचा इशारा

नागपूर : संभाजी ब्रिगेडचे प्रदेशाध्यक्ष प्रवीण गायकवाड यांचेवर दि. 13 जुलै 2025 रोजी अक्कलकोट येथे झालेल्या भ्याड हल्ल्याचे तसेच त्यांना काळे फासण्याचा जो प्रयत्न झाला याचा निषेध म्हणून ज्या समाजकंटकांनी हा हल्ला केला त्या हल्लेखोरांना तात्काळ अटक करून त्यांच्यावर मोका अंतर्गत कारवाई करण्यासाठीचे निवेदन मराठा सेवा संघ व इतर कक्षाचे वतीने निवासी उपजिल्हाधिकारी नागपूर यांना देण्यात आले व झालेल्या घटनेचा तीव्र निषेध करण्यात आला. गुन्हेगारांवर तात्काळ कारवाई करून त्यांना शिक्षा न झाल्यास मराठा सेवा संघाच्या वतीने राज्यभर तीव्र आंदोलन करण्यात येईल असा इशारा या निवेदनाद्वारे देण्यात आला. त्यावेळी मराठा सेवा संघाचे विभागीय अध्यक्ष दिलीप खोडके, जिल्हाध्यक्ष प्रमोद वैद्य, कार्याध्यक्ष श्याम डाहाके, सचिव बाळनाथ मानकर, राम आखरे, जिजाऊ ब्रिगेड अध्यक्षा स्वाती शेंडे, संभाजी ब्रिगेड अध्यक्ष प्रताप पटले, सुनीता जिचकार, सीमा टालाटुले, अनिता ठेंगरे, मोहिनी काळे, जया देशमुख, मंदाकिनी काकडे, जयंत झंझाल, केशव शास्त्री, उत्तम सुलके, अशोक काकडे, दौलतराव शास्त्री, स्वप्निल रामटेके, सुधांशु मोहोड, अमर कोहळे, अविनाश त्रिवारे, मराठा सेवा संघ, जिजाऊ ब्रिगेड, संभाजी ब्रिगेडचे सर्व पदाधिकारी व सदस्य उपस्थित होते.

नागपुरात आयएएस झालेल्या मुलांचा आज सत्कार
मराठा भिशी ग्रूपचा अभिनव उपक्रम

नागपूर : महाराष्ट्रातील विशेषतः विदर्भातील आयएएस या परीक्षेतील टक्केवारी वाढावी व नागपूर विभागातील मुले मोठ्या संख्येने कलेक्टर व्हावीत. यासाठी मराठा भिशी ग्रूप परिवाराने येत्या रविवारी 20 जुलै रोजी, सकाळी 10 वाजता. नागपूरच्या अजनी परिसरातील काँग्रेसनगर येथे धनवटे नॅशनल कॉलेजच्या विमलाबाई देशमुख सभागृहात एका आगळ्यावेगळ्या कार्यक्रमाचे आयोजन केलेले आहे. अशा प्रकारचे आयएएस विद्यार्थ्यांचे सत्कार आयोजित करणारी ही नागपुरातील पहिली संस्था आहे.

या आगळ्यावेगळ्या स्पर्धा परीक्षा कार्यशाळा व आयएएस विद्यार्थ्यांच्या सत्कार समारंभाला सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश भूषण गवई यांच्या मातोश्री व लेडी गव्हर्नर प्राचार्य डॉ. कमल गवई या अध्यक्ष म्हणून उपस्थित राहतील. या कार्यक्रमाला प्रमुख अतिथी म्हणून नागपूरचे लोकप्रिय पोलीस आयुक्त रवींद्र कुमार सिंगल यांना आमंत्रित करण्यात आले आहे. या कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणून नागपूर विभागाचे विभागीय कार्यालयातील अपर आयुक्त व सुप्रसिद्ध स्पर्धा परीक्षा तज्ञ व वक्ते राजेश खवले व महाराष्ट्र शासनाच्या बहुजन समाजाच्या विकासासाठी तयार करण्यात आलेल्या महाज्योतीचे उपसंचालक प्रशांत वावगे यांना निमंत्रित केले आहे. या कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणून महाराष्ट्र शासनाच्या नागपूर येथील शासकीय आयएएस केंद्राचे संचालक डॉ. प्रमोद लाखे सुप्रसिद्ध स्पर्धा परीक्षा तज्ञ व मिशन आय.ए.एस.चे संचालक प्रा. डॉ. नरेशचंद्र काठोळे तसेच श्री शिवाजी शिक्षण संस्थेच्या काँग्रेस धनवटे नॅशनल कॉलेजचे प्राचार्य डॉ. प्रशांत कोठे हे उपस्थित राहणार आहेत. हा कार्यक्रम सर्वांसाठी खुला असून स्पर्धा परीक्षेची तयारी करणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी व पालकांनी या कार्यक्रमाला मोठ्या संख्येने उपस्थित राहावे. अशी विनंती मराठा भिशी ग्रूप परिवारातर्फे करण्यात आली आहे.

'ओरिकाता शिझए वृद्धाश्रम' येथे शिवदास वासे यांचा अमृतमहोत्सवी वाढदिवस साजरा

नागपूर : सामाजिक कार्यकर्ते शिवदास वासे यांचा अमृतमहोत्सवी वाढदिवस ओरिकाता शिझए वृद्धाश्रम, मनसर येथील आश्रित जेष्ठ नागरिक यांचे समवेत अतिशय साधेपणाने मित्र परिवारांच्या उपस्थितीत साजरा करण्यात आला. या प्रसंगी भोजनदान करण्यात येऊन वृद्धाश्रमाला आर्थिक दानही करण्यात आले. त्याचप्रमाणे काही मित्र परिवाराने सुद्धा आर्थिक मदत दिली. शिवदास वासे यांनी या पुढील येणारे वाढदिवस 'ओरिकाता शिझए वृद्धाश्रम' येथेच साजरा करण्याचे ठरविले.

या वृद्धाश्रमाचे व्यवस्थापन अतिशय चांगल्याप्रकारे कैलास रामटेके यांनी सुचारुरुपाने सांभाळत असून वृद्धाश्रमातील जेष्ठ नागरिक (महिला, पुरुष) यांची विशेष रुपाने काळजी घेत आहेत, म्हणून वृद्धांच्या चेहऱ्यांवर आनंदाचे, समाधानाचे भाव दिसतात. प्रामुख्याने शिवदास वासे यांच्या वाढदिवसाची वैशिष्ट्यपूर्ण सजावट डॉ. ललित खोब्रागडे, अर्चना खोब्रागडे, मार्गा आणि मध्यांस खोब्रागडे यांनी केली. या कामी मोलाची मदत सुरेंद्र वानखेडे व कमलाकर यांनी मदत केली. वासे यांचा रसायनशास्त्र अतिशय आवडीचा विषय व विशेषतः बगीच्यात त्यांना विशेष आवड, रुची आहे. बगीच्यातील विभिन्न प्रकारच्या रंगाची गुलाबाची व इतर फुले, फळांचे झाडे, हिरवेगार क्रोटनची झाडे मन मोहून टाकतात. हे मार्गा खोब्रागडेनी चांगल्याप्रकारे हेरुन घेतले. म्हणून केक बनवितांना कल्पकतेने रसायनशास्त्रातील व वनस्पतीशास्त्रातील घटकांचा समावेश करण्यात येवून केक तयार केला. केकच्या गोलाकार झाडे व केक तीन मजली असल्यामुळे वरच्या मजल्यावर रसायन.

असा केक वासे यांची नातीन अक्षिका व नातू अश्वीक, सुरेखा वासे, आतिष वासे, श्वेता वासे, उपस्थित मित्र परिवार व वृद्धाश्रम परिवारातील सदस्य यांच्या साक्षीने केक कापला. वाढदिवसाच्या कार्यक्रमाला डॉ. ललित व अर्चना खोब्रागडे, विलास सुटे, विद्या सुटे, डॉ. भाविक बेतल, डॉ. वर्षा बेतल, सेवानिवृत्त उपजिल्हाधिकारी अशोक गेडाम, महाराष्ट्र शासनाच्या उच्च तंत्र शिक्षण विभागाच्या डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर चरित्र साधने प्रकाशन समितीचे सदस्य-सचिव डॉ. प्रदीप आगलावे, निवृत्त

बहुजन सौरभ प्रकाशक, संपादक, मालक, मुद्रक सिध्दार्थ जीवन कांबळे यांनी देश प्रेस पब्लिकेशन, E-30/2, इंडस्ट्रीयल एरिया, सोनेगाव (सीम), हिंगणा, एम.आय.डी.सी., नागपूर - 440016 येथे मुद्रित केले व 9/2, स्वराज कॉलनी, मेडिकल कॉलेजच्या मागे, नागपूर-440027, येथे प्रकाशित केले. RNI No. MAHMAR 2020/84035 Printed, Owner by Siddharth Jiwan Kamble, Publisched at 9/2 Swaraj Colony, Behind Medical College, Nagpur 440027, Printed at M/S Desh Publication, E-30/2, Industrial Area, Sonegaon (SEEM), Hingna, MIDC, Nagpur-440016, Editor Siddharth Jiwan Kamble Email: bahujansaurabh@gmail.com Mobile: 9422860648